

VIII. ÉVFOLYAM

5. SZÁM

ROMA LAP

2000. MÁJUS

ÁRA: 98 Ft

LD

HOSSZÚ ÚT

„LUNGO DROM”

P O S T A F O R D U L T V A L

Nyílt levél

a „Vitatott fogamzásgátló ügy” illetékes szereplőihöz

Mélységes felháborodással olvastam a Lungo Drom című roma lap áprilisi számában az általam is nagyra becsült Farkas Kálmán író-újságíró cikkét, melynek pirosra nyomott címe – Cigányosodó ország – nem csak a színe miatt vérlázító. Félreértés ne essék, nem a Farkas Kálmán által írott cikken vagyok felháborodva, hanem azon, amin maga az újságíró is.

A cikkben közölt és az olvasók tudomására hozott információk szinte sokszzerűen hatottak rám. Többször el kellett olvasnom, míg végre tudatosult bennem, hogy nem álmodom, a cikk a valóságnak

megfelelő információkat közölt. A biztonság kedvéért és hiányos ismereteim pótlása érdekében utána néztem a Népszabadság március 11-ei számában megjelent **Czene Gábor** Vitatott fogamzásgátlóügy című írásának is. Valóban nem álmodom. Valós és igaz, megtörtént eseményeket tárt Farkas Kálmán az olvasók elé.

Felébredtem! De akarok-e itt, ebben a valós és igaz világban ébren lenni?

Május első vasárnapja az édesanyák napja, szerte a világon köszöntik ezen a napon az anyákat, nemzetiségre, bőrszínre, vallásra és ideológiai hovatartozásra való tekintet nélkül. Köszöntik az édesanyákat, akik új életet adnak a hazának, a családnak. Vajon mennyit és mit ér ma, az 1000 éves kereszténységét ünneplő Magyarországon egy cigány élet?

Megkérdem az igen tisztelt illetékes Miniszterelnöki Hivatal mindazon munkatársát, aki a tiltakozás ellenére továbbra is vállalhatóan tartja a javaslatot, miszerint „a cigányság túlzott szaporodását akár ingyenes fogamzásgátló osztásával is korlátozni lehet”. Vajon Isten ajándéka a gyermek egyes nemzeteknél, míg nekünk cigány származású embereknek túlzott szaporodás?

Mellesleg szaporodni a nyulak és az állatok szoktak, mi cigány lányok és asszonyok embernek valljuk magunkat, még ha ezt sokan és sokszor elvitatják tőlünk. A cigány asszony, ha gyermeket vár, csak úgy cigányosan szólva állapotos, mely az áldott állapot kifejezés rövidített formája, és a roma asszonyok ezt valóban szó szerint értik és hiszik. Istentől megáldott állapot, az emberi érzések, a szeretet legszentebb beteljesülési formája. Azt is hisszük, hogy az élet Isten ajándéka, amit elvenni, annak létrejöttét megakadályozni Isten ellen való véték. Igaz, hogy ezt a hitüket az ősi gyökerekből táplálkozza

hozták magukkal, sejtjeikben, génjeikben örök időktől fogva – örök időkre beégetve.

Dehát a dokumentumanyag készítői, betérjesztői honnan is tudhatnánk ezt? Mikor még a minősíthetetlen, minden etikai és erkölcsi értéket sértő szégyenletes anyagról sem konzultáltak!

Tisztelettel tudatom ezekkel az Urakkal és mindazokkal, akik egyetértettek és egyetértének álláspontjukkal és a „segítő szándéokra hivatkoznak” – a Pokolba vezető út is jó szándékkal van kikövezve.

Nem a szándék kell, hanem az „Emberhez” méltó tett. Valóban szégyen, ahogy a „cigányok élnek Magyarországon, de ez nem csak a romák szégyene, a „mindenkori kormányoké is” – ahogyan **Farkas Kálmán** nagyon találoán írja.

Hosszú-hosszú évtizedek szégyene, amely a cigányokat megkülönböztetve, emberi méltóságuktól megfosztva, előítéletektől megtűzdelve a perifériákra utasította. És még ma is a XXI. század hajnalán megszülethetnek ilyen „segítő” tervek, javaslatok, amely valóban szégyen és ez a szégyen nem a romák szégyene, és amit néhány soros „megkövetéssel” nem igen lehet tisztára mosni.

Tudatom továbbá, hogy mi Magyarországon született és itt élő romák bár cigány származásunk vállalva, identitástudatunk megtartva magyar állampolgárok vagyunk annak teljes jogaival és kötelezettségeivel. Ez az ország a mi hazánk is, még akkor is, ha ez sokaknak nem tetszik. A nem kívánatos cigány gyerekek felnőnek, a fiúkból katonák lesznek és ha a szükség úgy kívánna, védenék ezt az országot, a hazájukat – ahogy tette ezt a nagyapám, és hozzá hasonlóan még nagyon sok cigányember. Ők a névtelen hősi halált halt cigány katonák.

A cigány lányokból asszonyok lesznek, akik újra gyermeket vállalnak és szülnék a hazának, a családnak. Nem terveznek, nem mérlegelnek, nem számíthatnak, hogy hogy lesz könnyebb az életük, csak végtelen alázattal, IGENT mondanak az „ÉLETNEK”. (És nem csak azért mert sokak szerint műveletlenek, sokkal többről van itt szó. De hát kit érdekel ez??).

Végül szeretném valamennyi cigány édesanya, cigány lány és a magam nevében megköszönni mindazoknak tiltakozását, elutasítását, akik szót emeltek a Miniszterelnöki Hivatalban működő Közigazgatás- és Területpolitikai államtitkárságának munkatársai által készített javaslat ellen.

Tisztelettel: **Szítai Emília**
egy magyarországi cigány édesanya

Címlapon: Csabai István felvétele

ROMA LAP

Megjelenik havonta
a „Magyarországi
Nemzeti és Etnikai
Kisebbségért”
Közalapítvány
támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési
Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Telefon/Fax: 56/372-269

Főszerkesztő: Paksi Éva

Főmunkatárs: Farkas Kálmán

Tervezőszerkesztő: Arabeszk 3 Bt.

Munkatársak: Botosné Köté Lilla,
Bubáné Csapó Ilona, Bujdosó Jánosné,
Pálfi Elvira, Rácz Lajos

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:

REPRO STÚDIÓ Nyomdaipari Egyéni Cég

ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őrizzük meg
és nem küldjük vissza.

Tenyérből mondtál jövendőt

Selyemben jártál, mondtad,
rózsás szoknyád előtt meghajlott a fű,
kendőd hosszú rojtjain
száz férfiszem csüngött,
öldösték egymást ölelésedért.
Hogy fújta pántlikád a szél,
míg ágyékok aranytallérok verték,
magadon gyantaillatot vittél.

Bodros hajadra mosolyogtak a farkasok,
tört ágak suhogásainak
csendet parancsolt tekinteted,
titkait láttad az időnek, mint anyád,
kire koporsótlán sírjába annyi átkot szórtál.

Tenyérből mondtál jövendőt,
nyűtted örökséged, hazudtál, csaltál,
elloptad mások emlékét,
hamu alá rejtve kócos véznaságod
fekete napjait,
nyelted keserű füstjét tűzálmaidnak.

Esküdöttél a szerencsére,
mikor göthös férjed púpját
laposra verték a lopott karóval.
Metélt orrodra laput aggatva,
avas húst hoztál neki engesztelésül.

Tenyérből mondtál jövendőt,
sikamlós combjaid meg sem törülted,
csak kupacokba raktál bennünket,
mert fagyos krumpli ára
kicsírázott a méhedben.

Mit láttál a jövőben?

Kettesével szültél a vak cigánynak,
tarka gyümölcsleid elkapartad harmadnapra
hasztalan hugyoztad a szalmát,
hideg volt a tél.

Selyemben jártál, mondtad,
rózsás szoknyád előtt meghajlott a fű.
Órátlán életed bearanyoztad,
hazudtál, csaltál elloptad mások emlékét,
hamu alá rejtve kócos véznaságod
fekete napjaid,
nyelted keserű füstjét tűz álmaidnak.

Bronz patáidon az idő
kövé érlelte sarát,
míg a jövőt szemlélted,
testedre fagyott a múlt.

Bénára taposott napjaid vén magányában,
vakon, koldusbottal,
visszatérnek a hű gondok.
Szellem madarak felettünk rázzák
sárga tolluk, fejünkre száll keserűsége.

Ezt láttad a jövőbe?

Még mindig siratunk

Emléketek itt szárad közöttünk.
Névtelen hamvaitok felett
megborzad a jövő.
Százezer égő gyertyaként
égett aszott testetek,
százvezrek testébe mart
a tüzes halál.
A gázkamrák echói
rekedten hörögték az elmúlást.
Jaj, sirjatok velünk, emberek,
érezzétek fájdalmainkat
a fasizmus kísértetének
rémtettei felett.

Édeni álmok

Kiégett sorsok Időtlen Éjszakáiban
üres, gondnélküli világ nyűszít.
Csalogányszájú napok suhannak
a feketegubás éjféli üvegszilánkos
ostora elől.

Fejetlen démonok kacaja dörren
lila hajnalok torkolattüzén,
hol meztelen talpak suhogása zúz
béna csendet.
Riadat búzavirágkék mezőben
izzad a halál,
hervadt tüdők kövekre köpött tallérjáért.

A víz nem válogat

Beszélgetés Farkas Flóriánnal

Áprilisban a híradások élére az árvízi helyzetjelentések kerültek. A Tisza mentén élőknek persze nem csak érdekességet, sosem látott látványt jelentett a sokkal nagyobb katasztrófa lehetőségét is magában hordozó áradás, hanem félelmet, rettegést, veritékes munkát.

A kritikus napokban az Országos Cigány Önkormányzat elnöke felhívással fordult a roma lakossághoz, hogy vegye ki részét az árvízi munkálatokból, segítse megvédeni a falvakat, városokat. Farkas Flóriánnal még a tetőzés idején beszélgettünk, amikor az elnök maga is gumicsizmában dolgozott a gáton.

– Elnök úr, ezekben a súlyos napokban a romák hogyan, milyen szervezettségben veszik ki részüket a védekezésből?

– Bármerre járok az országban, mindenütt látok cigányokat a gáton, idősebbeket, de iskolás korúakat is, s ebben a nyugtalan helyzetben azért ez megnyugtató. A természet eme kihívása sorstudatra ébresztette a társadalmat. Én ma éppen a szolnoki gáton dolgoztam, s tapasztaltam, sok cigány van kint, csapatostól hordják a homokzsákokat, sokszor a legveszélyesebb helyeken. Nem csak szolnokiak, az ország különböző részeiből is jöttek segíteni, és nincs gond a beilleszkedésükkel. Ahol munka van, felelősség, úgy látszik megtalálják a hangot és a helyüket az emberek. Az OCÖ elnökeként felhívással fordultam a cigány la-

kossághoz, különösen a veszélyeztetett területen élőkhez, hogy vegyék ki részüket a védekezésből. És ismétlem, ott is vannak a cigányok a gáton, dolgoznak keményen, s belőlük is, miként a társadalom egészéből, felelősségtudat sugárzik.

– A helyi illetve a kisebbségi önkormányzatok vezetőire hárul elsősorban a cigányok szervezése vagy pedig vállalkozók köré szerveződnek?

– Is-is. A szervezői és koordinátori felelősség elsősorban a képviselőkre, a Lungo Drom alapszervezetekre, egyáltalán a cigány szervezetekre nehezedik. Köztudott, hogy a tiszasülyi családokat kiköltöztetik, kiköltöztették és különböző intézményekben, iskolákban, óvodákban helyezték el őket. Sok idős ember van közöttük, cigány és nem cigány. Egyik legsürgősebb tennivalónk, hogy takarókat, ruhaneműket vigyünk ezeknek a szerencsétlen helyzetbe került embereknek. Holnap több teherautóval indulunk a Tisza mentén, éppen az előbb beszéltem az egyik alelnökömmel, aki ennek az akciónak a felelőse. Burára, Böre is megyünk, meg a Jászságba, ahová a kitelepítetteket elhelyezték. Nekik viszünk segítséget.

– Cigányoknak és nem cigányoknak is?

– Természetesen, hiszen a víz se válogat, a baj sem.

– Mit tapasztal, az arányokat tekintve a romákat mennyire veszélyezteti az árvíz?

– Több évtizedes rossz szociál- és lakáspolitikai beidegződés, hogy a

szegény családok, köztük sok cigány a települések szélein, mélyebb részein laknak. És persze olyan lakásokban, amelyek egy erősebb szélfújástól is belibegnek, hogyne rongálódnának amikor körbeveszi őket a víz, akár bel-, akár árvíz. Könnyen életveszélyessé válhatnak, leomolhatnak.

Ettől a helyzettől sokan megijedtek, félnek visszaköltözni a gátak mellé, és már meg is jelentek a lakásspekulánsok, akik olcsón fölveszározzák a házakat, amelyeknek az ijedelem múltával ismét realissá válik az ára. De hogy realissá válhasson, ahhoz a kormánynak sürgősen meg kell nyugtatni a családok százezreit, hogy ilyen és ekkora veszélynek nem lesznek többet kitéve, hogy ami most történik, nem fordulhat elő még egyszer, mert ez nem pusztán a természet kihívása, hanem a mindenkori kormányzat felelősségén is múlik. Hiszen a védművek állapota kritikus, elhanyagolt, nem is emlékszem, mikor erősítették utoljára a gátakat. Nincsenek víztározók, semmilyen program nem készült hasonló helyzetekre. Mindenki tudhatja, ha például kicsit nagyobb hó esik, akkor az egész ország megbénul.

Én csodálom, hogy ilyen elszántan kitartunk és viszonylag jól viseljük ezt a helyzetet. Egy biztos, ha a gátak között tartjuk a vizet, ha nem következik be nagyobb baj, akkor azt kizárólag a polgárok, köztük a cigány polgárok felelősségtudatának, áldozatvállalásának tudhatjuk be.

Fekete Mariann

ROMÁK A GÁTON

Amikor a gimnáziumi osztálytársam bemelegítő futás közben elfehéredő arccal a kerítésnek tántorodott, tornatanárunk nemes egyszerűséggel annyit mondott, nem szokta a cigány a melót. Kicsit kivárt, majd órákon is töménytől bűzlő szája sarkában aprócska mosoly villant, ahogy hozzátette, de majd megszokja.

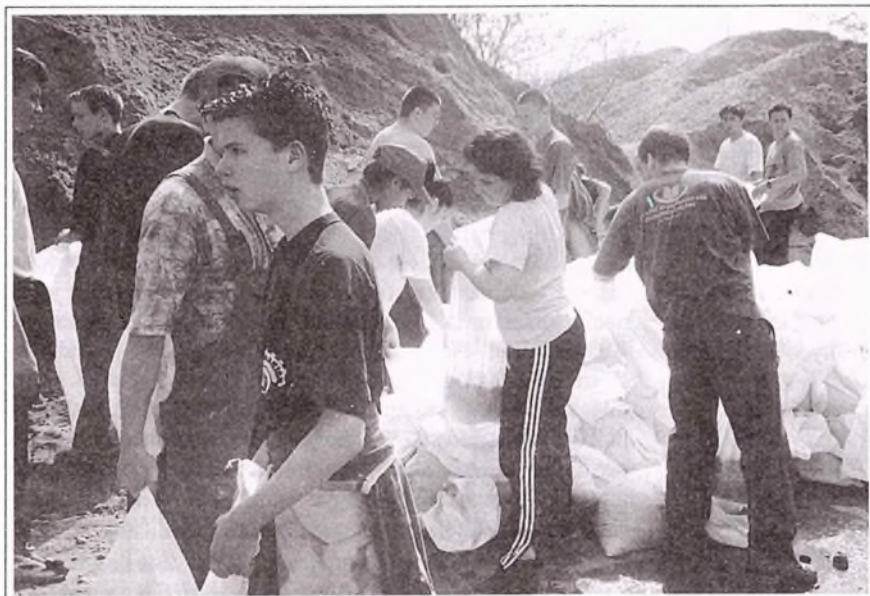
ezzel végül is nem kell törődnünk, hisz ez nyilvánvalóan politika.

Én csak annyit tudok, hogy az árvíz iszonyatosan demokratikus valaminek tűnik, mert nem válogat szegény és gazdag között, viszont ez így nem igaz, mert a gazdag akkor is vagyonos marad, ha bemelegy az ablakán az ár, a viskót meg egy közepes belvíz is

nak, hanem mondjuk videóra veszik mások kínlását, esetleg fagyaltért állnak sorba tíz méterre a megfeszített árvízi védekezéstől.

Ha azt mondjuk, hogy nem szokta a cigány a melót, vagyis nem szeret dolgozni, akkor ez az állítás annyi más emberre is kiterjeszthető, hogy amennyiben ezt tekintenénk a cigányság fő etnikai jellemzőjének, a magyarság rögvest a legnagyobb kisebbséggé válna hazánkban.

Különben meg, igenis vannak a gátokon cigányok. Mint hallom, még Ozdról is érkeztek munkabrigádok, akik napi tizenkétóra munkáért kétezerszázat kapnak. Sok ez vagy kevés? Egy biztos, a munka kemény, és tisztességesen végzik. Ki-ki szorozza fel a kétezerszázat egy hónapra. És tegye mellé a saját bérét. És kérdezze meg magától, elmenne-

Hogy a cigányok mennyire szeretnek dolgozni, erről szinte mindenkinek határozott véleménye van, miként az élet más nagy kérdéseiről, fociról, nőkről, politikáról is, s bár azt hiszem, tapasztalatok is sorakoztathatók a meggyőződéses kinyilatkoztatások mögé, ezek igazságértékénél gyakran, nagyobb a mögöttes érzelmi töltés. Aztán, hogy egyetemessé tárgítsuk a kérdést, fölvehetjük, ki szeret dolgozni. És bizony a senki válaszhoz is sorakoztathatók érvek, miként ahhoz is bőven, hogy a munka nemcsak a létfenntartás, de a lélek szűksége is. Más kérdés, hogy megadatik-e mindenkinek, s kinek kevésbé?

Azt mondja valaki a napokban, hogy hol vannak a cigányok a gátokról. Az egész faluból egy cigány ment csak ki zsákolni, homokot lapátolni, de az se igen igyekezett megfogni a munka végét. A miniszterelnök meg éppenséggel megdicsérte a gátokon helytálló romákat, de

A szolnoki Roma Esély Alapítványi Szakiskola tanulói és tanárai is védték a várost a víztől

térdre döntheti, s a lakójának akkor már csak az élete marad, meg a gyerekei, meg a segélyek.

Szóval, hogy kevés a cigány a gátton, mondják, én meg azt kérdezem, hogy ebben a mondatban leszólás bujkál, és nyilván hogy az, mi van azokkal a nem cigányokkal, akik szintén nem homokzsákokkal bajlód-

e ennyiért százötven kilométerre kubikolni.

Merthogy, bár az árvíz semmire nem jó, arra mégiscsak alkalmat adott, hogy láthassuk, ha kerül munka, azt szokják a cigányok is.

Bár kerülne több! Csak ne ilyen!

J. Gy.

Történelmi kihívás

Csak reális, objektív és sokoldalúan átvilágított társadalmi látóképet lehet és szabad olyan diagnózist produkálni, amelynek alapján egyértelműsíthető és kimondható: készen áll a magyarországi cigányság is az Európai Unióba való belépésre. Bátorságra és felelősségre vall, ahogyan ezt a kérdést megközelítette és egyértelművé tette **Farkas Flórián**, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke. Semmi kétséget nem hagyott, amikor az utóbbi hetek tanácskozásain többször megismételte és megerősítette: jelenlegi élethelyzetében, állapotában a cigányság nem alkalmas a magasabb osztályba lépésre.

Talán ebből úgy tűnhet, mintha az OCÖ s annak elnöke lemondott volna a kínáló lehetőségről. Netán ellene volna az EU csatlakozásnak? Erről szó sincs! Aki ilyen fals, igaztalan következtetésre jut, téved. Inkább a figyelemfelkeltés, a féltés, a tette való serkentés és ösztönzés hallik ki az Országos Cigány Önkormányzat elnökének hangjából, amikor így fogalmaz: „A cigányságnak nem érdeke az európai uniós csatlakozás elhalasztása. Az azonban a cigányság, de a társadalom számára sem mindegy, hogy milyen helyzetben lesznek a cigányok az integráció pillanatában!”

És ez a kardinális kérdés! Reális politikusok, külpolitikai elemzők, s a kiszivárogtatott információk arra utalnak, hogy a korábbiakhoz viszonyítva bizonyos fázis késés van az EU-hoz való csatlakozás időpontjait illetően, miután ma már arról szólnak a jelzések, hogy az EU csak 2002 év végére készül fel az első közös jelentkező tagjelöltek, így Magyarország fogadására. Ez azt jelenti, hogy legkorábban csak 2003 az a dátum, amikor megmérgethetünk, s dönthetnek: alkalmasak vagyunk-e vagy sem, s ha nem, akkor „ismétlésre” utalnak.

Aki időt nyer, életet nyer - tartja a mondás. Ha tagságunk felvételéig terjedő időszakot hasznosan, a romaprogramok intenzív végrehajtására fordítják a hivatalos kormányzati, civil szerveződések, s mindenki akinek része van benne, akkor olyan állapotba kerülhet a cigányság, amely alkalmassá teheti az országot arra, hogy ne érje szó a házelejét. Ehhez elsősorban politikai akaratra, a kormány gyökeres szemléletváltozására van szükség. Nem kívánok e helyen szólni és tételesen is felsorolni, mi mindent kell(!) tennie a magyar kormánynak, hogy az országjelentésben oly sokszor szóvá tett hiányosságokat, elmaradásokat pótolja. Itt most csak a cigányság élethelyzetének javításáért meg nem tett, késlekedő lépéseket említeném. Nem volt még olyan EU dokumentum, hogy a cigányság miatt ne marasztalták volna el a magyar kormányt. Volt vagy van-e hatása? Lesz-e? A cselekvés felgyorsítására talán kedvező az idő.

Válós képet vár Magyarországtól a cigányság helyzetéről az Unió. **Dominique Rosenberg**, az Európai Tanács szakértője is úgy ítélte meg, hogy a cigányság felzárkóztatása nem halogatható. Mélységében és sokoldalúságában azonban még ma is homályos a magyarországi cigányság élethelyzetéről készült kép. Vannak fehér foltok. Olyan a jelenlegi kép, mintha egy rossz, használt röntgengépen készült volna.

Tudatos tehát az az elhatározás, amelyet Farkas Flórián elnök fogalmazott meg, mely szerint az Országos Cigány Önkormányzat a közeli jövőben minden EU-tagállammal felveszi a kapcsolatot. Írásos tájékoztatást küld a kormánynak! Így tűnhetnek el a homályok, kaphatnak sokoldalú információt arról, valójában hol is tart a modellértékű hazai cigánypolitika, s a nyomán született tervek, elképzelések, ötletek, javaslatok, kezdeményezések. Így kiderülhet, hogy a sok beszéd szegénységet, ígéretéseket takar.

A cigányság, s annak legitim politikusi, testületi, történetesen legmagasabb fóruma az Országos Cigány Önkormányzat „nem mehet szembe” fegyverrel a hivatalos hatalommal, ezt nem teheti meg. Szükségszerűen keresni kell a kompromisszumokat, szolgálni a cigányügyet. Ott „ülünk” a mindenkori kormány „ölében”, amelyek vagy jó szívvel vagy kényszerűségből de eltűnnek, olykor meg-megsimogatnak vagy lökdösnek. Egyet azonban egyik sem tehet: hogy ne vegyen tudomást létezésükről. Ma már a cigányság jogát nem a jóhiszeműség, az adomány elvére alapozzák, hanem az Alkotmányra! Nem kegyet gyakorolnak a cigánysággal szemben! Ezt tudomásul kell venniük. Nem dönthetnek a mai világban a cigányságról megkérdezésük nélkül. Mégis próbálkoznak. Olykor a legdurvább módon is. Kirívó példaként csak a cigány nőkre, családokra kiterjesztendő ingyenes fogamzásgátlás ügyét említeném. Tűrjük a megáláztatás jelzéseit, a tapasztalt manipulációkat és sok mindent.

Nem szabad elveszíteni fejünket. Meg kell őrizni józanságunkat, türeklépességünket fokozni! Újabb és újabb javaslatokkal élni, újabb és újabb kezdeményezéseket tární ország-világ elé. Lépések sorozatára kényszeríteni a tárcákat. Ezt célozta legújabbban a Roma Program Iroda felállításának gondolata, amely a középtávú roma program konkrét végrehajtásának átvilágítására, nyomon követésére szolgálna. Vajon akarják-e? Milyen kibúvót keresnek (találnak)!/ megtorpedózására.

Közgondolkodásunk fókuszába került az integráció fogalma. Nincs olyan roma tanácskozás, ahol szóba ne kerülne, amikor a romák társadalmi integrációjáról, és az európai csatlakozásról van szó. És nem véletlenül. E két folyamatot nem lehet és nem szabad egymástól elválasztani. Külön kezelni! Csak úgy következhet be sikeresen Magyarország európai integrációja miközben a hazai roma társadalom integrációs jellemzői megerősödnek, felerősödnek, ha még nem is teljednek ki 2003-ra. Az integrációs egyesülés, beilleszkedés, egyes részek egyesülése egy egésszé. Természetesen a nemzeti önazonosság az identitás megőrzése mellett. Erre kell alkalmassá tenni hazánkat, a magyar társadalmat s a cigányságot.

Ez az igazi történelmi kihívás, amely gyökeres változással járhat a magyarországi cigányság életmódjában is.

Farkas Kálmán

Elhunyt Péliné Nyári Hilda

**2000. május 8-án elhunyt
PÉLINÉ NYÁRI HILDA,
Péli Tamás festőművész
édesanyja.**

**A családjában sok nemzedéken
át jelentkező művészi tehetség
nála megejtő mesélő-
és íráskészségben jutott felszínre.
Nagysikerű önéletrajzi regényéből
Az én kis életem-ből idézünk részletet,
ezzel búcsúzva
a kedves, vidám Hilda nénitől.**

„Anyám nagyon erős asszony volt, meg szép is. Legalábbis nekem nagyon szép. Magas asszony volt, és 113 kiló. Gyönyörű fekete, hullámos haja, sima kreol bőre volt. Apám pont az ellentéte. Sovány, vékony embert volt, és rettenetesen mérgező, sokat veszekedett. Irtó féltékeny volt az anyámról. Mindig haragudtam rá, mert az anyámat borotvával üldözte, ha a muzsikálásból részegen hazajött. Mi rémülten sikongattunk az ágyban, nagyon féltettük anyánkat. Aztán egyik éjjel is hazajött, és megint kezdte. Megfogta az anyám fekete hosszú haját, a kezére csavarta, hogy a borotvával elvágja a nyakát. Hát ezt sosem tudom elfelejteni, olyan rémültek voltunk, egész megdermedtünk, mert az apánktól nagyon féltünk. De mit ad Isten, Kamilla kiszaladt a konyhába, sodrófával jött vissza, és apám kezére akkorát vágott, hogy a borotva kiesett a kezéből, és így anyám megszabadult. Akkor meg Kamillát féltettük, hogy apám agyonüti, de nem bántotta a testvéremet. A Kamilla nem kicsit vágott az apám kezére, hanem igencsak nagyot. Úgy bedagadt az apám keze feje, hogy anyám egész éjjel borogatta. Lavórba vizet tett, és azt mondta:

– Na, cigány, lógasd bele ebbe a kezéd, hogy levegye a puffadást! Kellett ez neked? Így merj még egyszer hozzám nyúlni, már megvédnek a gyerekeim!

Az apám kivételesen úgy hallgatott, mint szar a fűben, erre ő sem gondolt, hogy a gyereke úgy rákúr a kezére. Ez fájdalmas meglepetés volt neki, de akkor egy csöppet sem sajnáltam.

Kamilla persze hős volt a szemünkben, hogy ilyet mert tenni, hisz abban az időben a szülő, az egy csoda volt a gyerek számára, és nem volt visszafejeselés. Kamilla csak nyolc éves volt akkor. Igaz, teljesen az apám formája volt, éppen olyan hisztis, rettenetesen tudott sikongatni. Lehet, hogy pont ezért nem bántotta

őt. Az igaz, hogy apám nagyon bolond, idegbeteg volt, de minket soha nem bántott, és meg sem ütött soha. Sőt, minket nagyon szeretett, úgy hívott bennünket, hogy szép kutyáim. Ha megjött a muzsikálásból, mindig hozott füstölt halat, vaját, kalácsot. Akkor mindig fölkelte: „Egyetek, szép kutyáim!”

Sokat mesélt nekünk. Legtöbbit ezt mesélte, majd minden nap: „Hej, jön egy vándorló, eridj, lányom, hívd be őtet, süss neki vakarcsot, zsírosat, vajaszt, úgy add oda neki.” Néha már nagyon untam ezt a mesét, mondtam: „Mást mesélj!” Akkor meg mindig azt mondta, hogy nemsoká jön egy olyan világ, amikor a szegényeknek is lesz szavuk és munkájuk meg pénzük, és nem lesz ez a nagy szegénység. Mindig mérges voltam, ha ilyeneket mondott. Hiszen ez nem mese, ebben nincs tündér, se vándor. Erre mindig azt mondta: „De gyerelem, te még éled a világot” Azt hiszem, erre a világra gondolt, amiben én most élek, úgy hiszem, nagyon sok minden nem tetszett volna neki sem. Volt neki egy fotója, amin katonaruhában van, és katonasapka van a fején, és a sapkán egy őszirózsa. Anyám adta oda ezt a fényképet, és azzal játszottunk, ide-oda dobáltuk, tapostuk, apám meg veszekedett anyámmal:

– Fejes Zsuzsi, akkora a fejed, mint egy hordó, eszed meg egy csöpp sincs. Odaadod a gyerekeidnek a fényképet, hogy tapossák?

– Fejes Lajos, minek nekünk ez a kép? Le akarsz csukadni minket? Na, cigány, most már itt van a fénykép, bedobom a tűzbe!

Apám nagy cirkuszt csinált.

– Zsuzsa, ez az egy emlékem volt a katonaságból.

– Na, sokra mentünk a katonasággal! Hazajöttél tüdővésszel, hadirokkant lettél, elég emlék maradt nekünk. Rámkúrtad a sok gyereket, csak nekem legyen elég erőm, hogy felneveljem a majmaidat, mert rád nem számíthatok.

Ez nagyon bennem maradt, mert a börtöntől, lecsukástól nagyon féltünk. Anyám sokat mesélt ilyenekről, mert abban a házban bizony voltak egy páran, akik megírták a börtönt. A szomszédnak mind a két fia börtönben volt, pedig nagyon rendes szülei voltak. Tetőfedő volt mind a két fiú. Munkájuk nem volt, valamit loptak, amiért börtönbe kerültek. Az egész ház együttérezett a szülőkkel, nem vetették meg és nem közösisítették ki őket, sőt amikor lehetett csomagot bevinni a börtönbe, akkor a ház lakói is adtak cigarettát meg tisztasági szert. Mikor kijöttek a börtönből, úgy szerették őket, mint régen, mi is nagyon jóban voltunk velük. Pont mellettünk laktak. Pedig magyarok voltak, de mi velük voltunk a legjobb barátságban.”

Már gyermekkorukban munkanélkülivé válnak...

Ki fogja meg a kezüket?

Manapság nagyon sok szó esik arról, hogy a sérült emberekkel való törődés fontos társadalmi feladat. Ez különösképpen vonatkozik azokra a gyermekekre, akik valamilyen testi vagy lelki sérüléssel indulnak neki az életnek.

A turai általános iskola speciális tagozatán évenként általában 30 tanuló próbálkozik azoknak az alapismereteknek a megszerzésével, amelyek lehetővé tehetik számukra, hogy az életben helyet találjanak maguknak. Az általános iskolában megkapnak mindehhez minden segítséget. Az itt tanító nevelők mindent megtesznek azért, hogy a gyermekek eredményesen végezzék el az általános iskolát és felkészüljenek tanulmányaik folytatására. Az itt tanuló gyermekek 80 százaléka cigány származású.

Diligens Károlyné, gyógypedagógus csaknem 30 esztendeje dolgozik a speciális tagozaton. Ebben a tanévben hetedik és nyolcadikos tanulói vannak. A nyolcadikosok közül öten készülnek a ballagásra, illetve tanulmányaik folytatására.

– Sajnos, nagy csalódás fogja érni a végzőseimet – mondja a tanárnő. – Félő, hogy közülük egy sem fog tudni tovább tanulni.

– **Mi ennek az oka?**

– Az öt végzős tanulóm a közelmúltban vett részt pályaelméleti vizsgálaton, ahol mind az öten megfelelt az elvárásoknak, vagyis alkalmasnak találták őket a választott szakmára. Az egyik fiú közepes tanulmányi eredményt ért el, de kiváló gyakorlati érzékkel rendelkezik, talpraesett és fizikailag is alkalmas az általa választott szakma megszerzésére. Kőműves szeretne lenni, mivel a családjukban többen is ezt a szakmát űzik. Sajnos nem lehet kőműves, mert ilyen szakma nem indul a számára elérhető iskolákban. Egy kislány, aki mindössze egy hármas

osztályzattal indulna tovább nem lehet kertész, mert ez a szakma sem elérhető a lehetséges szakmunkásképző intézetekben. Ő szívesen vállalná az élelmiszereladó szakmát is. Bár kissé visszafogott, de nagyon emberszerető típus, így feltétlenül alkalmas lenne az utóbbira is. Egy Zsámbokról bejáró kislány, akinek mindössze egy-két négyes zavarja meg az ötösök sokaságát, több szavalóversenyen is részt vett és az

első között teljesített, szintén bolti eladó szeretne lenni.

Az alkalmassági vizsgálaton legjobb teljesítményt elért fiú asztalos szeretne lenni, de sajnos ez sem elérhető számára. Az ötödik ballagóm kislány, ő virágkötő pályát szeretne választani magának.

A korábbi években az volt a gyakorlat, hogy a gödöllői Montágh Imre Általános Iskola és Speciális Szakiskola lehetőséget nyújtott végzős gyermekeinknek a továbbtanulásra. Az idén sajnos azt közölték velünk, hogy csak a gödöllői gyermekeket tudják felvenni, a vidékieket nem tudják foglalkoztatni. A hatvani Damjanich Szakmunkásképző Intézet talán felvenné őket az ott induló szakmákra, de az a véleményünk, hogy ezek a gyerekek nem bírják a tempót, lemaradnak és néhány hónap múlva lemorzsolódnak. Ezek a gyermekek ugyanis sokkal több törődést igényelnek, mint társaik. Ha megkapnák ezt a fokozott gondoskodást, egészen biztosan jó szakember válhatna

belőlük. Ezt bizonyítja a Gödöllőn korábban végzett tanulóink helytállása is.

Ezek után már csak az a kérdés, hogy vajon ki fogja meg ezeknek a gyerekeknek a kezét és kitől kapják meg azt a szerető gondoskodást, amit az általános iskola nevelői biztosítottak számukra. Ne hagyjuk, hogy 14–15 évesen munkanélkülivé váljanak!

Buzás Erika, Vidák Nikolett 8. osztályos tanulók
Fotó: Takács Pál

Takács Pál

Utunk Európában – (1. rész)

Egy dublini tanácskozás tanulságai

Most Írország fővárosa Dublin a cél. A repülőgépen még van idő átgondolni, mivelre is a nagy utazás. Tavaly nyáron Brüsszelben, az EFECOT konferenciáján még arról szolt a felhívás, hogy alternatívákat dolgozzunk ki a magyarországi cigányság élethelyzete javítása, az oktatás és az integrálódás esély-növelésére. Az elmúlt év őszén Budapesten rendezett egyeztetésen már a lehetőségek számbavétele és a modellértékű programok áttekintése volt a feladat. A nagyhirű nemzetközi szervezete, amely a Phare tanácsadó csoportja is egyben, ekkor tekintette meg az OCO szolnoki iskoláját és kötelezte el magát a „Roma Esély” program támogatása mellett. Most már az országjelentések, az összesítés és az ajánlás megfogalmazása a soron következő feladat. Amiben most megegyezünk, az kerül az Európai Unió, a Phare és a magyar oktatási tárca elé. A „házi feladatot” valamennyi szak-értőnek el kellett készíteni.

Magyarországot Dr. Forray R. Katalin, a Pécsi Tudományegyetem professzora, Brassói Sándor és Jakab Péter, az Oktatási Minisztérium munkatársai, valamint e sorok írója, az OCO és a Lungo Drom iskolája, a „Roma Esély” Középiskola igazgatója képviseli. Nincs kétségünk affelől, kemény munka vár ránk.

Dublin maga a nyugalom városa. A „zöld sziget”, Írország tündérkertje, ahol az élet, a maga lüktetésével is békét, megértést és toleranciát áraszt. Afro-amerikaiak, kínaiak, cigányok, európaiak békésen együtt hullámanak a zsúfolt utcákon a helybéliekkel, idegességnek, idegenellenességnek nyoma sincs. A híres ír pub-ban, a hagyományos sörözőben végigkérdezik a vendégeket, ki honnan jött. Csoportunk belga, holland, skót, spanyol és ír tagjait nyugtázva fogadják az énekesek. Csak akkor élénkülnek meg, mikor megtudják, magyarok is vannak a pinchehelyiségben. „Budapest” mondják elismerően, majd rázendítenek a hagyományos ír kocsmadalokra. A szöveg fordítgatása közben értem meg, miért is kérdezték a zenészek többször is, van-e angol a teremben. Na igen, Észak-Írország egy pár mérföldre van innen. De a hangulat kitünő. Mint másnap, a tanácskozás kezdete.

A „házi feladat” – az országjelentés, a cigányság élethelyzete javítása eszközrendszerének – különös tekintettel az oktatásra –, megbeszélését követően másnap már a közös határozat megszövegezése és az ajánlások elfogadása a napirend. A magyarországi dokumentumot egyhangúlag fogadta el a testület. A közös ajánlás szinte egyöntetűen támogatta a szakértők állásfoglalását, a multikulturális iskolaszervezet kialakítását az óvodától a felsőoktatásig. A bizottság határozottan javasolja a „Roma Esély” modellt, mint a nemcsak hazai, de nemzetközi viszonylatban is alkal-

mazható program továbbfejlesztését, megerősítését és kormányzati, valamint uniós támogatását. Eredményeink, az eddig végzett munkánk, az OCO és a Lungo Drom következetes oktatáspolitikai koncepciója ezzel már nemzetközi elismerés birtokában is van. Nem volt hiába tehát a szakértői munka.

A bizottság azonban számos olyan javaslatot is tett, melyek a hazai viszonylatban kitünően alkalmazhatók. Átvételük kiegészítheti az eddigi tevékenységünket és újabb lehetőségeket adhat, hogy mind több szülőt, gyermeket győzzünk meg az oktatás, a képzettség megszerzésének, az iskolázatásnak a szükségességéről.

Iskola

Az oktatási intézmények gyakran nem ismerik eléggé a roma/cigány/utazó népesség iskolázási szokásait, jellemzőit. Ezért igen fontosnak tűnik, hogy a tanácsadásnak valamilyen szervezett formái segítsék az iskolákat a családokkal való együttműködésben. A közvetítés az úgynevezett „látogató tanárok” (visiting teacher) feladata. Az iskolafenntartó helyi önkormányzat vagy annak egyik szervezete alkalmazza a magyar viszonyokra lefordítva szociálpedagógiai képzettségű szakembereket, akik rendszeresen – nemcsak problematikus helyzetekben – felkeresik a családokat és az iskolát, figyelemmel kísérik minden gyerek előrehaladását. A tanárok nem mennek családot látogatni, a szülőket viszont meghívják az iskolai rendezvényekre. Valójában azonban a látogató tanár feladata a szoros napi kapcsolatok ápolása. Hasonló funkció Magyarországon is van (ifjúságvédelmi felelős az iskolában vagy az önkormányzatnál), fontosnak találta a bizottság azonban azt a különbséget: nem az ifjúságot kell „megvédeni”, hanem a kapcsolatot fenntartani. Ennek magyarországi átültetése fontos volna.

A cigány gyermekkel és fiatalokkal iskolai beilleszkedése, a család támogatásának, együtt-

működésének megnyerése olyan kormányzati politika és önkormányzati tevékenység keretében lehet sikeres, amely az összetartozást hangsúlyozza. A politika helyi szinten azt jelenti, hogy a szegregáció és a diszkrimináció minden formáját észleli, és rögtön ki is küszöböli az iskolafenntartó és az iskolavezetés. A külön cigány osztályok szervezése, a cigánygyerekek speciális iskolákba való irányítása akár jó szándékú, az érintettek javát szolgáló intézkedésnek is tűnhet – ilyen formán is szokták Magyarországon értelmezni –, lényegét tekintve azonban az állampolgárok különböző csoportjainak elkülönítését eredményezi, azaz gyengíti az összetartozást. Az erre érzékenyen figyelő kormányzati politika és helyi adminisztráció az ilyen megoldások hatásait is szem előtt tartja, és arra törekszik, hogy helyettük más szervezeti formákat támogasson.

A magyar oktatáspolitikai az öshonos népcsoportok kultúráját

Dublin „cigánytelep”

nemzetiségi óvodák és iskolák szervezésével támogatja. A cigány népcsoport nemzetiségi oktatásügye viták forrása, ugyanis magában hordozza a szegregáció és az etnikai diszkrimináció veszélyét. A meglévő néhány modell-értékű középiskola – mint az OCO és a Lungo Drom „Roma Esély” iskolája –, sikere azonban azt bizonyítja, hogy megfelelő körültekintéssel létrehozott színvonalas középiskolák komolyan hozzájárulhatnak ahhoz, hogy rövid idő alatt viszonylag nagy számú cigány fiatal jusson magas képzettségi szintre. Ennek alapján javasolható néhány további regionális központban hasonló középiskolák szervezése. Bizonyított, hogy a tanárok együttműködésének megnyerése nélkül a legjobb szándékú változtatásokat sem lehet végrehajtani az oktatásügyben.

– folytatjuk –

Csillei Béla

LONDONBAN járt a Kék Láng

Remek időt fogtunk ki a szigetország fővárosában, ahova nagy izgalommal készült május 12-én a csapat. Szorgalmasan próbáltak, hisz Londonban a Barbican Centre - ben a „The 1000 Year Journey” (Ezer év napja) fesztiválon kellett helytállni világhírű zenészek és énekesek között. Első alkalommal nyitott kaput a cigány zenének London.

Dél körül érkezünk a hatalmas nemzetközi repülőtérre Heathrowra, ahol minden 30 másodpercen landolnak a világ minden tájáról érkező repülőgépek. A fesztiválsbusz várt ránk és kis városnéző körutat rögtönözve vitt szálláshelyünkre, a gyönyörű, barátságos Jurys Inn szállodába.

Ez a több mint kétezer éves város nagyon megtetszett a csoport tagjainak. Amíg a repülőtértől a város központjába értünk megcsodálhattuk azokat a tipikus angol építési stílusú házakat, utcákat melyeket angol filmekben is látni. Rendezett utcák, kertek, virágzó parkok, az elavult házak bontás alatt és sok új épület mindenféle és nagy tisztaság jellemezte a várost, amit annyira szeretünk volna jobban megismerni.

Az elővárosi övezetet átszelve, gyármedyek, kertvárosi utcasorok után közeledtünk a cityhez, elhaladva a Termé-

sztudományi Múzeum, a Victoria Albert Múzeum gyönyörű épülete előtt, megbámultuk a híres Harrods Áruházat, ahol a milliomosok pénztárcájához szabják az árakat. Bekukkantottunk a Hyde Parkba, elhaladtunk a Green Park mellett, mellyel szemben a Buckingham Palota kertjét rejtik magas falak mögé. A városban fantasztikus látványt nyújtott a városi közlekedést bonyolító piros

emeletes buszok látványa, mindenféle hirdetésekkel. Meghökkenő volt számunkra a baloldali vezetés és a hatalmas fekete Austin-taxik látványa. Elhaadtunk a mindenkori miniszterelnök rezidenciája a Downing Street 10, és a Horse Guards (Lovas Testőrök Laktanyája) mellett. A kapuban piros, fekete, arany egyenruhájukban, aranyos sisakban örködnek a lovas testőrök, miközben a világ minden

1999 nyarán (júliusában) a Loire partján, a bűbájos Saint-Florent Le Viel városka fesztiválján vendégszerepelt a „Kék Láng” nagy közösség sikerrel.
Háttérben a templom, ami a fesztivál központja is volt.

részéről jövő turisták fotózzák, filmezik őket és nemcsak a pompás őrségváltási színjáték idején.

A híres Trfalgar téren Nelson admirális néz le a 44 méter magas emlékoszlopáról és akárcsak Velencében, itt is megszelídült galambok várják a turistáktól a finom falatokat. Mindig sok ember és jármű nyüzsög a téren, hiszen a tér másik oldalán hosszan elnyúlik a kupolás

tetőzetű, Európa egyik legjobban rendezett, nagyon gazdag és kiválóan világított képtára, a National Galery.

Utunk során elhaladtunk a másik nagyon híres British Museum és az Egyetemi Épületek előtt. Felkeltette érdeklődésünket a vörös téglából épült, hatalmas palotára emlékeztető Szt. Pancras állomás, amely a Kings Cross állomás szomszédságában található. Közel egymáshoz három állomás is található. Szállodánk szomszédságában egy naponta üzemelő zöldség-gyümölcs piac és bazár kereskedés ékelődött be az áruház jellegű üzletek és sokféle apró éttermek, étkezdék, pubok közé.

A fesztivál igazgatónöje, aki várta és igazgatta a csoportok fellépését, étkezését, szállítását egy tündéri bájos jelenség Jo Paton személyében, aki nagyon örült, hogy jól választott, amikor a Kék Láng együttest meghívta, hisz a siker magáért beszélt. A Barbican közössége

tombolt, a táncra ingerlő számokat végig tapsolta, táncolta a Kék Láng koncertje alatt. Egyenes adásban is szerepelt az együttes a BBC Fesztiválról szóló adásában, egy nóta erejéig. A nagy színpadon 1500 néző előtt koncertezett a csodálatos hangú Esma Redzepova, macedon cigány énekesnő csoportjával és a világsztár Vera Bilá és a Kale együttes Csehországból.

Nagy élményt jelentett a Thierry Robin és a perpignani zenészek flamenco ritmusai, csodálatos jelenség

volt énekesük, aki szintén nagy sikemek örvendett. A Barbiconban lelkes, zenét szerető közönség gyűlt össze, akiknek a cigány fesztivál felpozícionálta a véré. A néha melankolikus, máskor pergő ritmusok lélekkapukat nyitottak meg. Örülök, hogy ismét részesei lehettünk egy csodának, ami Londonban zajlott.

Nagyné Varga Mária

A cigányzene és a magyar nóta védelmében

A 100 Tagú Cigányzenekar immáron a II. alkalommal rendezi meg a Fészek Klubban A cigányzene és a magyar nóta védelmében című zenei szimpóziumot, amelynek keretében megvitatják a cigányzene és a magyar nóta életben maradásának az esélyeit.

Raduly József a 100 Tagú Cigányzenekar elnök-menedzsere a tőle megszokott vehemenciával beszélt a cigányzene és a magyar nóta életben maradásáról. Ez a feladat túlnő az egyéni érdekeken, éppen ezért itt már missziómunkáról beszélhetünk, ugyanis sok tehetséges zenész elvesztette a hitét a megélhetést illetően.

A 100 Tagú Cigányzenekar vállalta föl azt a nem mindennapi feladatot, hogy összegyűjtötte a kallódó zenészeket, megélhetést és egzisztenciát biztosítva számukra.

Itt nyerte vissza sok-sok zenész a hitét és az önbecsülését. A megélhetésen túl a 100 Tagú felvállalta a zenésztársadalom múltjának, jelenének, jövőjének ápolását, mert menteni kell azokat a csodálatos

értékeket, amelyek oly sokszor ámulatba ejtették a világot.

Raduly József szomorúan megemlítette, hogy a világhírű cigányzenészek közül egy sincs Kossuth-díjas. Valahol ez jelzésértékű is a társadalom felé. (Zárójelben jegyzem meg, hogy az írók, költők között sincs Kossuth-díjas)

Csemer Géza író-rendező beszélt a zene kialakulásáról, a cigányok vándorlásáról, a cigányzene Magyarországon való meghonosodásáról. Beszélt a világhírű hegedűvirtuóokról, akik a kor nagyjait ámulatba ejtették. A cigányzene a legkisebb faluban is jelen volt, sőt, több banda is megélt a zenéből.

Juhász Judit a Magyar Rádió elnökhelyettese köszöntötte a szimpózium résztvevőit és vázolta, hogy az utóbbi időben „pezsgőbb” lett a cigányzenei élet a rádióban. A tavábbiakban arról példálózott, hogy a fa lombja ha szép az elsősorban a gyökérnek köszönhető, éppen ezért nem szabad a gyökerekre drasztikus

módon „fejszét eresztetni”, mint napjainkban teszik azt a cigányzenével.

Évszázadokon keresztül apáról-fiúra szállt az örökség nem engedhetjük meg, hogy minden veszendőbe menjen.

Szirmai László, az OSZK elnöke arról a sajnálatos tényről beszélt, hogy az étterem tulajdonosai közül a cigányzene helyett a gépzenét választja, mivel jóval olcsóbb, de mindannyian tudjuk, hogy a meghitt vacsorázáshoz egy halk cigányzene mennyire oldottá tudja varázsolni a hangulatot.

Csengeri Adrien a szórakoztató osztály zenei vezetője emígyen kezdte: úgy gondolom, hogy a cigányzene védelmében elmondhatjuk, hogy európai belépő, mivel Liszt Ferencen, Bartók Bélán és Bramson nőttek fel az ifjak. Olyan zenei kultúrával rendelkeznek, amely messze európai, mind a tehetség és kvalitás terén.

RL.

Psyché

Írta: Weöres Sándor
Főszereplő: Jónás Judit
Díszlet: Weiner József

Jónás Judit színművész nő tehetsége és karizmája, ismét fogva tartotta a nézőt. Az egyszemélyes színmű, szinte minimális kellékkel volt megoldva. A színésznő „közelsége” láttatni engedte az átélés drámai küzdelmét, amelynek fénye, kisugárzása Judit arcára fókuszálta a tekintetünket...

A történet Lónyai Erzsébetről szól, akinek a származása különös: édesapja gróf Lónyai János, édesanyja Majlád Borbála grófnő, akinek az anyai apja a cigánykirály leszármazottja volt.

Erzsébet – azaz Psyché –, különös szabadelvű nő volt, amellyel megbotránkozott a kort. Tizenhat évesen zárdába kerül gróf Desseffy József, a család barátja tanácsára – ott szüli meg gyermekét.

Psyché „bájos” romlottságát – Jónás Judit elementáris erővel szabadítja rá, hogy beleborzong az ember...

A történetben színre lép egy szomorú, kiábrándult lelkű költő, aki el van telve önnön nagyságával: Ungvárméti Tóth László személyében, aki a miskolci Cigánydombon nőtt fel. Psyché rokonszenyből, talán sajnálatból, talán – ki tudja miért – de támogatja anyagilag az örök vesztes költőt, akit az olcsó szerelem tragikus betegségbe sodort.

A történet utolsó harmadában egy padlásszobában haldoklik a költő, fekélyes, gennyes sebei kilátszanak – Psyché beleborzong. A vérfertőzött költő egy utolsó szerelmi légyottra invitálja Psychét, aki sajnálatból már-már hajlana rá, de a látvány szörnyűsége kijózanítja.

A történet, mint egy elvágott ütőér, úgy lövelli ki a fájdalmat, s az elmúlást, igen, fájdalom, öröm, öncsalás mezsgyéjén vonaglik a történet, s a szemünk előtt szüli meg a nem mindennapi történet „fattyát”, a szerelmet.

- r -

Ha valaha megírják majd a magyar irodalom cigány alkotóiról szóló első monográfiát, minden bizonnyal feltűnő sajátosságként említik meg a képiség és a líra szoros kapcsolatát. Nemcsak – és nem elsősorban – a költői képek okán emlegetik majd fel, hanem azért is, mert az elhíresült szerzők közül hihetetlenül sokan jeleskedtek (jeleskednek) párhuzamosan a képzőművészetben és az irodalom területén. **Balázs János, Bari Károly, Szécsi Magda**, a költészetbe is belekóstoló **Péli Tamás**, a fafaragó **Orsós Jakab**, a verselgető **Dombrádi Horváth Géza** mellett akadna még több példa is.

A közeli napokban jelent meg **Kalányos Mónika** első verseskötete, mely a „**Lázadó testű hajnalok**” címet kapta. A szekszárdi születésű fiatal költő nem ismeretlen az olvasók számára, már korábban is felfigyelhettek alkotásaira a roma folyóiratok hasábjain. Ő is két műzsával jegyezte el magát, a Képzőművészeti Főiskola hallgatójaként a festői kiteljesedés legalább annyira fontos számára, mint a poétai. Karcsú könyve borítóján is egyik festménye díszlik. A kötetbe zárt lírai vallomásokból egy huszoneves, saját korosztályánál messze érzékenyebb, önmagát, s magához méltó társát kereső, hol riadt, hol magabiztos teremtés képe bontakozik ki. Nagyon szeretni való, mert nagyon esendő. Szeretni való, mert vergődik, de – mint verseiből kitetszik – újra és újra talpra áll, s vívja tovább a maga egyáltalán nem kisszerű és nem reménytelen szelmalomharcait. A nagybetűs szerelemért, megbecsülésért, – Balassit idézve –, „az jó hírért, névért s az szép tisztesséért”. A két ciklusba sorolt versek, mindegyikből kitűremkedik egy olyan gondolat, amit tovább morzsolgatunk magunkban a következő veretes mondatokig. Össze is keveredhetnek, s hirtelen úgy is kerek versszakká formálódnak bennünk. Mint például ezek a sorok: „Feszítő kereszték között”, „falakat húznak bennünk az évek”, „bennünk az élet, bennünk a halál”, „vallaimra szorongás ereszkedik”, „simítsd el szépen...”

Korai lenne még hozsannázni, de Mónika már most többnek tetszik költői ígéretnél. Versei még egyenletlenek, de van sodrásuk, van ívük, s önálló látásmódot közvetítenek. „Sorsom fölél emelkedni akarok”. – írja Választás című versében. Akár arspoeticának (költői hitvallásának) is

tekinthetjük, s szívből kívánjuk: így legyen! A kötetet az Eötvös József Cigány-Magyar Pedagógiai Társaság adta ki. Megvásárolható a kiadónál.

Csik Ferenc „**Ahol a nap is megfordítja szekerét**” című versgyűjteményét is, a – szintúgy első kötetes – szerző saját festményei borítják. Mint az önmagáról irt záradékban állítja, Csik Ferenc egy később felszámolt cigánytelepen született, s amelyet – mivel az összetartozás, az egymásra utaltság nagy családdá kovácsolta az ottani cigányságot – azóta is visszasír. A Tarnasádkányban élő autodidakta festő és költő tiszteletreméltó elszántsággal próbálja megőrizni s továbbörökíteni a telepi emlékeket. Nem alanyi költő, a közéleti költő szerepére tör. A megaláztatások, sértések, gyűlölségek önemészítő lírai lenyomatai mellett, cigány sorstragédiák (a beszeszelt feleséggyilkos, a turai kőrtcesenők meggyilkoltatása, s a mégtöbbekre fenekedő bűn) is felfeslenek verssorai közt. Helyet követel magának azonban az idill, a családi harmónia. A legnagyobb szegénységben emberséget sugárzó édesapa, a cigányságában mindig a megvetés sebeitől égő, mégis szeretetelli édesanya alakja is jelképpé magasul. Miként – tudtán kívül ő maga is – midőn gyermekeiről, feleségéről farag rímeket. Csik Ferenc ugyan nem költő még a szó esztétikai értelmében, de azért hobbiköltőnél több. Az irodalomtudomány még a múlt század elején is az ilyen közismert alkotókat nevezte népköltőnek. Csik Ferenc cigány népköltő. Gondolatai tisztasága, témaválasztása, közéletisége, büszkén vállalt származása, s nem a csiszolt vagy kimódolt költői technikák avatják azzá. Versei hozzájárulhatnak ahhoz, hogy minél többen azonosulhassanak felemelt fejjel egyik verssorával: „Cigány vagyok, ezért áldom az Istent!” A kötetet ugyanaz a Varga Könyv- és Lapkiadó gondozta, amelyik 1997-ben **Pusoma Jenő** „XX. század” című verseskötetét is. Úgy tűnik, gazdagabbak lettünk egy olyan kiadóval, amely programszerűen foglalkozik cigány tehetségeknek a szépirodalom felé vezető útjának egyengetésével. (A könyv a kiadónál rendelhető meg.)

– Hegedűs Sándor –

Cigány Félóra

Orsós Jakab köszöntése

A Cigány Félóra méltóképpen tiszteltget az élő legenda, a 80 éves Orsós Jakab előtt. Olyan gazdag életutat ismerhettünk meg, amely az öreg romák között sem mindenkinek adatott meg. Gondban vagyok, miként is határozom meg, milyen jelzővel is illessem távoli testvéremet, Jakabot. Író? Mesemondó? Fafaragó? Valamennyi illik rá. Talán leginkább az, hogy bölcselkedő, az ősi cigányélet életfája, olyan kűtfője, amely tiszta forrás, amelyből valamennyien merithetünk.

Úgy éreztem szükség volt az a félóra, amely Orsós Jakab s általa a romák világába engedett bepillantást. Lenyűgöző mesélése, válsztkos beszéde varázslatos történetei lebilincsel minden hallgatót, minden érdeklődőt, aki tiszta, hamisítatlan forrásból akart hallani a cigányvilágról, életéről, a világról, a környezetéről. Vallott felfogásról, iskoláról, tanítóról, jegyzőről, katonaságról, hadifogságról és sok-sok minden másról. Lehetetlen vállalkozás visszaadni mindazt, amiről Orsós

Jakab oly könnyedén, igazul beszélt. **Nádas Péter** a híres magyar író írja róla az Aki hallja, aki nem hallja című kötetének előszavában a következőket: „Ha azt mondanám, hogy Orsós Jakab született elbeszélő, akkor igazán keveset mondanék. Nem ismerek rajta kívül embert, akiben ilyen mennyiségű eleven történet élne.” Ezt most e röpke félórán is észlelhettük és élvezhettük.

Olyan hamis illúziók megcáfolására is vállalkozott, minthogy miért nem kaptak a cigányok a földosztáskor földet. Így szólt erről: „Mit csináltak volna a cigányok a földdel? Cigánykerekét vetettek volna benne? Hiszen leheletnyi agrárkultúránk sem volt. A földön csak futottunk, azon csak üldöztek bennünket. Ez a felfogás élt bennünk.” És csodálattal beszélt két szeretett tanítójáról, azokról a családokról, ahová kosztos tanulóként került.

Emlékezetes, élménygazdag félórát szerzett nekünk Orsós Jakab, a bölcs cigány, az

élő legenda, aki 80 évvel ezelőtt a szepetneki erdőben vadrózsa nyiláskor látta meg a napvilágot. Élete példa cigány és nem cigány embernek. Személyében méltó kezébe került az egyik Életmű-díj, amelyet április 11-én a magyarországi cigányság első alkalommal tartott ünnepén vehetett át **Farkas Flóriántól**, az Országos Cigány Önkormányzat elnökétől.

Varga Ilona szerkesztő-riporter, a Cigány Félóra műsorának gondos szerkesztője nagy hozzáállással, szívvel-lélekkel gondozta ez alkalommal is, a május 19.-ei adást. Érezni lehetett belőle a tudatosságot, s a jövő számára megőrzendő érték fontosságát, mely bekerül abba a portréarchívumba, ahol méltó helyen lesz a jövő számára.

Légy áldott Jakab. Valamennyiünk öröme és boldogságára.

Farkas Kálmán

Kik olvassák a Lungo Dromot?

Még ha - miként a cikk első részében jeleztem - viszonylag kis elemszámú mintáról van is szó, a lap olvasóinak belső megoszlása figyelemre méltó tanulságokkal szolgálhat. Akár abban az értelemben is, hogy - szociológiai szak kifejezéssel élve - a független változók mentén hogyan tagolódnak az olvasói kör. A szembevető különbségek - ahogyan a táblázatból is kiderül - egyértelműen igazolják, hogy a Lungo Drom valóban a szellemi sokszínűség értéktovábbító és fenntartó fóruma. (Lásd táblázat!) Nyilván ennek egyik magyarázata az, hogy meghökkenítő írások helyett informatív és kiegyensúlyozott cikkeket közöl. Statisztikailag ugyan nehéz számszerű adatokba szedni, de éppen a kérdőív tizenegyedik kérdésére adott egyéb véleményekből derül ki, hogy az olvasók többsége mindennél fontosabbnak tarja a tárgyilagos tájékoztatást.

Hírértékük szerint vélekednek az egyes cikkekről, s kétkedő véleményüket csak akkor fogalmazzák meg külön, ha egy-egy írást túlságosan pesszimistának ítélnék meg. Társadalomkutatóként is szembesülnöm kellett azzal a ténnyel, hogy a Politikai látószög rovatcím alatt megjelenő írásaim igazságtartalmát ugyan nem vonják kétségbe, de a társadalmi diagnózison túl a lehetséges terápiára is kíváncsiak lennének. Korántsem indokolatlanul, hiszen a vélemények másik csoportjában olyan igény is megfogalmazódik, mely szerint a közvetlenül hasznosítható információkra - akár pályázati kiírásról van szó, akár más egyebekről - még nagyobb szükség lenne. Ha ebből a szempontból vizsgáljuk a lapot, akkor alighanem teljes bizonyossággal fogalmazhatjuk meg azt a következtetést, hogy egy olyan olvasói kör értéktovábbítóval találkozhatunk, amelyik - ahogyan korábban is utaltam rá - nem esik áldo-

zatául a szenzációkon alapuló botrányhíreknek. S ez a lap szellemiségéből következik.

Még véletlenül sem fordul elő, hogy a lap olvasói más roma újságokkal összehasonlítva inkább le kritikai észrevételeiket. Jóllehet mindmáig tartja magát az a közvélekedés, mely szerint a képi megjelenítés sokszor fontosabb a leírt szö-

az írói portréig - tartják fontosnak. Az olvasói ítéletek tükrében ezért sem tűnik túlzásnak kijelenteni, hogy a Lungo Drom olyan szellemi irányultságot testesít meg, melyet sem a hamis pátosz nem jellemez, sem a kizárólagos politikai elkötelezettség.

Miközben ugyanis közkeletűvé vált az a vélekedés, hogy az úgynevezett roma lapok politikai arculatában rendre leképeződik a magyarországi cigányság politikai tagoltsága, a választásokból az derül ki (a cigány és nem cigány származásúak részéről egyaránt), hogy a politikai rokonszenvek vajmi kevés szerepet játszanak. Annak ellenére is, hogy a kérdőívet visszaküldők csaknem nyolcvan százaléka a Lungo Drom valamelyik alapszervezete által jut hozzá a laphoz. Még ha ez önmagában jelzés értékű tény is, egy pillanatra sem feledkezhetünk el arról, hogy a szervezeti kötődés nem jelenti a pusztá propagandista szerepet. Ha így lenne, az olvasói vélemények valamiképpen árulkodnának erről. De éppen azt vehetjük észre, hogy a lap mindmáig megőrizte

nyitottságát. S ennek köszönhetően válhatott a nem cigány származású olvasók egyik elfogadott folyóiratává is.

Méltán érhetné persze az elemzőt az a vád, hogy a lap egyik szerzőjeként óhatatlanul elfogult. Még ha általában igaz is ez a feltételezés, a kérdőíves vizsgálat adatai és tényei önmagukért beszélnek. Mert hiszen bármely sajtóterméket az olvasói minősítenek, ha nincs véleményük róla, nyilván érdektelennek tartják. Ebben az esetben viszont arról van szó, hogy a válaszadók több mint kilencven százaléka szeretné, ha a Lungo Drom kéthetente jelenne meg. Mivel ezt az igényt előzetesen semmiképp sem lehetett manipulálni, a szerkesztőség és a kiadó számára ez olyan kihívás, melyet lehetetlen nem mérlegelni.

Dr. Kerékgyártó T. István
társadalomkutató

A LAP OLVASÓI (Százalékos bontásban)		
Neme	Életkora	Iskolai végzettsége
Férfi 73%	18 év alatt	8 általános alatt
Nő 27%	1 fő	6%
	19-35 év között	8 általános fölött
	23%	94%
	36-60 év között	
	68%	
	60 év fölött	
	7%	
Lakóhely szerint		Foglalkozás szerint
Faluban élők	66%	munkanélküli:
		46%
városban élők	34%	valamilyen foglalkozása van:
		54%

vegnél, ám a véleménykérdő lap kilencedik kérdésére adott válasz bizonyítja, hogy a válaszadók nyolcvankét százaléka a lapban megjelenő fotók számát elegendőnek véli. Miközben az is figyelemre méltó, hogy a művészeti írások közül az olvasók több mint hetven százaléka a kisebb-nagyobb terjedelmű novellákat, elbeszéléseket részesíti előnyben. S csupán az olvasói kör alig egyharmada szeretne még több mesét vagy verset. Vagyis megint csak az igazolódik, hogy akikhez eljut a Lungo Drom és rendszeresen olvassák, aligha a „megszépitő” igazságokra kíváncsiak. Nyilván ez azzal is összefügg, hogy az olvasók nem „szépművészeti” folyóiratként ismerték meg. Hanem olyan közéleti lapként, melynek szerzői - akarva-akaratlanul - az ismeretek hiteles közvetítését - a szocioriportoktól kezdve

KI MIT TUD?

VETÉLKEDŐJE

Az "Oktatási és Továbbképzési Központ" Alapítvány szervezésében került sor 2000. május 13-án a cigánygyermek VIII. Jász-Nagykun-Szolnok megyei KI MIT TUD? vetélkedőjére.

A rendezvényen 16 Általános Iskola 240 diákja vett részt 73 műsorszámmal.

A kulturális vetélkedőt a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért Közalapítvány és az Országos Cigány Önkormányzat támogatta.

Farkas Flórián, az OCÖ elnöke
nyitotta meg a rendezvényt

Pongó Ágnes és Burai Éva citerakettőse

A fegyverneki Általános Iskola és Szakiskola 10. osztályos tanulói
egy Moliere darabot adtak elő. (Moliere: Kereskedők)

CIGÁNY GYERMEKEK VIII. MEGYEI
KI MIT TUD?
VETÉLKEDŐJE

Sörös László Abonyból

A szolnoki Liget úti Általános Iskola táncsoportja

A színházterem előtt a megyei rajzverseny legjobb alkotásaiból rendeztek a szervezők kiállítást

A karcagi Zádor úti Általános Iskola tanulói Szatmári táncokat adtak elő

*A zsűri tagjai balról jobbra:
Kozák István a Loli Jág együttes vezetője és
Farkas Kálmán író, újságíró*

Szabó László olyan cigány családból származik, akinek az ősei szakmával rendelkeztek. A nagyapja a Horty időkben csizmadia volt. Szabó László a Hajdú-Bihar megyei Hajdúböszörményből származik, a Zámbo családból, akik muzsikások voltak, bár nem abból éltek, amolyan lakodalmi zenészek voltak. Többnyire iparosak voltak, de több diplomás is akadt közöttük: például tanár, szociális otthon vezető, stb.

Laci édesanyjának kisvendéglője volt, de az államosítás „elvitte”, mint annyi más. A család akkor úgy döntött, hogy Budapesten próbál szerencsét. A VIII. kerület egy szükségelakásában éltek.

Szabó Laci olyan cigány ember, aki a szívében az – külső megjelenése viszont nem ad róla „romaképet”. Bármikor letagadhatná származását, nyugodtan „elveyülhetne” a magyarok között. Még sem teszi. Hogy miért? Mert tudja azt az ősi igazságot, amely arról szól: hogy a múlt, az eredet megtagadása egy olyan gyökértelen, kapaszkodó nélküli világot kínál, amely nem tudja táplálni sem az identitást, se azt az új törekvést, amelyet a tagadás kínál. Olyan, mint a luftballon, könnyen „tartalmatlanná” válik, ha megsérül...

Azért időztem el ennyit Laci identitásánál, mert kulcsot ad a kezünkbe ahhoz az ajtóhoz, mely mögött él és munkálkodik. A VIII. kerület jó iskola volt ahhoz, hogy megerősödjön, hogy származásának a terhet könnyedén cipelni tudja...

Általános iskoláit a Dugonits utcai iskolában végezte el. 1954-től 1971-ig Újpalotán laktak egy két és félszobás lakásban. Elvégezte az autószerelői iskolát a Köztisztasági Vállalatnál, később karosszéria lakatosi szakképesítést is szerzett, majd elvégzett egy speciális gépjárművezetői tanfolyamot, ahol kamionvezetői engedélyt kapott...

Egy rövid ideig leköltözött apósához Perkupára, ahol az erdőirtáson dolgozott – nagyon keményen – nagyon kevés pénzért. A

beszűkült perspektíva miatt ismét Budapestre jöttek. Beiratkozott a Martos Flóra gimnáziumba, amelyet el is végzett, később technikus képesítést szerzett. Vajon miért nem elégedett meg a két szakmunkás bizonyítvánnyal? A válasz eredetisége meglepett.

Vendégünk: Szabó László

Szabó Laciék rokonságában egy olyan verseny alakult ki, mely arról szólt, hogy kinek a gyereke a műveltebb, az iskolázottabb. Számomra is az újdonság erejével hatott ez az újszerű látásmód, amely nem arról szólt, hogy ki a gazdagabb, kinek van több pénze, nagyobb háza. Az igazi érték a tudás volt, mégpedig a dokumentált tudás: a diploma. Ezzel az értékkel lehetett dicsekedni a Szabó családba. De jó lenne, ha ez az értékrend „járványként” végigsöpörne a roma fiatalok között és megfertőzné őket a Tudásszomj vírusával.

Szabó Laci 13 évet dolgozott a Hungarokamionnál a nemzetközi utak vándoraként. Itt sikerült anyagiilag megalapozni a jövőjét. Sza-

badidejében szívesen játszik orgonán különböző egyházi énekeket, oratóriumokat. Gyermekkorától él a református templomok bűvöletében. Elvégezte a kántorképző iskolát. Sokáig kántorként tevékenykedett. Ma is szívesen ül az orgonához és csodálatos orgánumával rabul ejti az ember szívét, mint az enyémét is, amikor csak nekem játszott Istent dicsőítő énekeket. A lelkemről, a szívemről lehullott minden „vakolat”. Könnyes arccal, felszabadult szívvel hallgattam a csodálatos himnuszokat, amelyek arról szóltak, hogy Isten csodálatos és jó.

Egy új embert ismertem meg, aki arról beszélt, hogy milyen egyszerű dolog lenne, ha a romák hitre jutnának. Az erkölcsi gyökereken át új táplálékhoz jutnának, amely új, emberibb reményeket ébresztene a roma emberekben.

Szabó László 1991-től foglalkozik roma politikával, már a második ciklusban a pesterzsébeti RÖK elnöke. Tiszta szívvel, jó lelkiismerettel teszi a dolgát, megtalálva a hangot a romákkal és polgármesteri hivatallal is. Átjárható hidat épített a romák és a magyarok között. Figyel és tanul, másokat is tanítva. Lapozgatja a HVG-t, a Magyar Közlönyt, keres, kutat újabb és újabb lehetőségek után, amelyet a cigányok javára fordíthat.

Sokáig kereste a helyét a nagy politikában. A Független Kisgazda Pártban találta meg a helyét és a feladatát, ahol kisebbségi referensként tevékenykedik.

Szabó László sokat tett és tesz azért, hogy a roma művészet értékeit bemutassa a nagyközönségnek: író-olvasó találkozókat, képzőművészeti kiállításokat, színi előadásokat szervez. Minden évben megrendezésre kerül a Roma Hetek.

A kerület nyugodt, nagyobb bűnügyektől mentes. Este végig lehet sétálni az utcán. Azt hiszem jó itt élni: Pesterzsébeten – fejezi be mosolyogva a róla szóló történetet.

Rác Lajos

Az én népem költészete

Versmondó verseny Piricsén

Olyanok voltak, mint a kékportól fénylő szőlőfürtjének gyöngyei. Tiszta tekintetűek, ragyogóak, szépen öltözöttek. Félkaréjba ültek a pompásan feldíszített tanteremben. Nézőkkel, érdeklődőkkel, tanárokkal és sokukat elkísérő szüleikkel és természetesen a zsűrivel együtt több mint félszázan vártuk, hogy elhangozzanak a cigány költők versei, remekei.

A piricsei Eötvös József Általános Iskola igazgatója **Éles Miklós** érdeme, hogy nem kevés kétkedővel szemben meghirdette az „Én népem költészete” címmel azt a körzeti vetélkedőt, amely nem várt nagy sikerrel járt. Piricsén a verseny és a rendezés kitűnő feltételek között zajlott, mely elsősorban **Gyermán Katalin** tanárnő érdeme, akinek zongora kíséréte mellett a magyar és a cigány himnusz hangjai és elénekélése után álltak zsűri elé a versenyző kis és nagydiákok.

Azért, hogy minden részrehajlást kizárjanak, a vetélkedőn nem névvel, hanem számok felmutatásával követték egymást a növendékek. A piricseiek hívó szavára eljöttek a nyírmihálydi, a kántorjánosi, a nyírbélteki, az encsenesi, a nyírvasvári, a nyírbátori és a nyírpilisi roma diákok. És természetes, hogy dobogóra álltak a házigazda piricseiek is.

Csak verssel lehetett szerepelni. S kizárólag roma költők műveivel. Jelentős számban vonultatták fel a fiatalok a hazai roma költők legszebb alkotásait. Elhangzottak **Bari Károly**, **Rostás-Farkas György**, **Ruva Farkas Pál**, **Szécsi Magda**, **Rácz Lajos**, **Osztóján Béla**, **Choli Daróczi József**

és mások alkotásai. Minden túlzás nélkül elmondható, hogy színvonalas költői nap volt. Különösen az alsó tagozatosok remekeltek. Néhány egészen kiemelkedő, emlékezetes versmondást hallgathatott a közönség, és olyan versmondókat, akiről hallani fog még a költészetszerető közönség. Különösen meglepően érett előadást produkált az alsó tagozatosak versenyében **Rézműves Klaudia**, a kántorjánosiak versenyzője és a felsősök közül a Nyírmihálydiból érkezett **Balogh Karola**.

nalban, olykor még európai mércével mérve is azt.

Az alsó tagozatosak versenyének győztese Rézműves Klaudia. A második **Balogh Livia** Nyírmihálydiból. Felkészítő tanára: **Molnár Gabriella**. A harmadik díjat a nyírvasvári **Virág Sándor** szerezte meg. Felkészítő tanára **Belicza Ivánné**. A másik harmadik díjas a piricsei iskola tanulója, **László Károly**. Felkészítő tanára **Helmeczi Zsolt**né. Külön díjjal jutalmazta a zsűri a nyírbélteki iskola tanulóját **Balogh Klaudiát**, akit a versenyre **Csapóné Gyetván Andrea** tanárnő készített fel.

A felső tagozatosak versenyét érett, kiforrott, kiválóan előadott stílusával **Balogh Karola** nyerte. Itt a második díjat a nyírvasvári **Rézműves Andrea** szerezte meg, akit **Harangi Judit** tanárnő készített fel. Harmadik lett **Diczko Renáta**, a piricseiek versenyzője, s külön díjban részesült **Sebők Dávid**, ugyancsak

a rendező iskola tanulója, akit **Gyermán Katalin** tanárnő segített a felkészülésben.

Maradandó élményt nyújtottak a versmondó fiatal cigány tanulók, s külön öröndetes, hogy népszerűsítették, s ezt teszik a jövőben is, amikor egy-egy cigány költő alkotásával állnak közönség elé. A piricsei rendezők, s mindazok, akik hozzájárultak e verseny sikeréhez azt bizonyították: érdemes a cigány tanulókkal törődni, segíteni őket, mert mint sok mindenben, versmondásban is jeleskednek a tehetségesek. Válasz volt ez minden aggályoskodónak.

Farkas Kálmán

Rézműves Klaudia szaval

Előbbinek **Pócsi Istvánné**, míg az utóbbinak **Magyarisz Éva** volt a felkészítő tanára.

Öröndetes, hogy a zsűri tagjainak megegyező volt egy-egy versenyző értékelése. Teljes nézetazonosság nyilvánult meg a produkciók értékelésében. A zsűri tagja volt **Farkas Tibor**, az Országos Cigány Önkormányzat alelnöke, **Bányász János**, a Megyei Pedagógiai Intézet munkatársa, elnöke pedig **Farkas Kálmán** író-újságíró. Bár elég fárasztó, de annál nagyobb gyönyörűséget okozott annyi költemény értelmezése, befogadása. Ismét bebizonyosodott, a hazai roma költészet rangját nem lehet megkérdőjelezni, ott van az élvo-

Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben

Magyarország VII. kötete tizennyolcadik füzet
Kiadja a magyar királyi államnyomda Budapest

A CZIGÁNYOK – I. rész

Ki nem látta hazánk területén azokat a kóbor csapatokat, melyek nyomorult gebéktől vont emyős szekereken faluról-falura vándorolnak? Ki nem ismeri azokat a barna jövevényeket, kik a helységek végén putrikban tengetik inséges életüket. Kinek a szíve nem érzékenyedett el ama kesergő nóták hallatára, melyeket új-magyar zenészeink húznak? Ki nem járta gyors ütemű csárdásai mellett a friss magyart? Bizonyára mindenkinnek feltűnt e vendégeink sötét-barna,

onnan, nem lehet tudni. Mikor Európában megjelentek, őshazájukról már nem tudtak fölvilágosítást adni. Több helyt Kis-Egyiptomból valóknak mondták magukat. Ezt a Nilus mellékére értették, s azért sok népnél innen van a nevök, míg más népek a magyar „czigány” szóval rokon nevekkal jelölték ez ismeretlen fajt. Thököly Imre titkáranak, Komáromi Jánosnak naplója szerint Nikomedia kisázsiai város kömyékét abban az időben Kis-Egyiptomnak nevezték.

állandó letelcpítésre akarta szorítani őket, majd 1767-ben elrendelte, hogy a czigány gyermekek elvétessenek szüleiktől és más nemzetbeliek által neveltessenek, s hogy czigány férfi ne léphessen czigány nővel házasságra. De ennek ép úgy nem volt fogantja, mint II. József 1783-iki emberbaráti rendeletének. Az országgyűlések és kormányok, bizottságok és törvényhatóságok sokat foglalkoztak a czigányok ügyének rendezésével. Általában ezen intézkedések mindeddig nem nagy sikerrel jártak, mert talán nem vették kellően számba a czigányok természetét.

A czigányok ügyének országos rendezéséhez első kellék, hogy tüzetesen ismerjük a czigányság számát és életmódját. Az általános népszámlálásnál természetesen számba vették a czigányul beszélőket is. De

Vándor czigányok

olajszínű, minden más európai néptől különböző hosszúkás arca, villogó, nyugtalan sötét szeme, szép metszésű, de vastag piros ajkú szája, göndörségre hajló borzas fekete haja, sugár és hajlékony testalkata, apró keze, lába s örökké vidám, tréfálkozásra hajló természete.

A ki elsétál Budapesten a Rózsahegyre Gülbaba sírjához, a lahorci klostornak néha oda zárandókló derviseiben ilyen természetű és ilyen arcvonású embereket lát, ha beszédjüket hallja, ismerős hanghullámok érintik fülét, sőt a ki tudja a czigányok nyelvét, meg is ért abból a beszédből itt-ott valamit. Mert a czigányok a Himalaja aljáról özönltek szét, s e hegység neve a czigány nyelvben is azt jelenti, a mit a hinduban, t. i. hó-viselő.

A czigányok ős hazáját India északnyugati határán, a kafir és dardus népek vidékein kereshetjük. Hogy mikor kerekedtek föl

E vidéken keresztül kelhettek a czigányok Európába, a hol a XV. század elején kezdenek elszéledni. Török- és Görögországon át Magyarországra, Orosz- és Lengyelországba jutottak, Magyarországból Németországon át Olasz-, Francia-, Spanyol-, Angolországba és Skandináviába. Görögország után Magyarországon tartottak hosszabb pihenőt és innen oszlottak szét nyugat és észak felé.

Hazánkban 1417-ben tűnnek föl több ilyen tömegesen. De valószínű, hogy elébb is voltak itt czigányok. Már egy 1393-iki oklevélben előfordul „Michael de Czigány” nevű nemes. Zsigmond király 1423-ban, Mátyás király 1476-ban és 1487-ben, Ulászló 1492-ben és 1496-ban, Izabella királyné 1557-ben, Báthory Zsigmond 1581-ben állítanak ki a czigányok számára szabadalmi, ajánló, biztosító leveleket. Az erdélyi országgyűlés is több ízben foglalkozott a czigányok ügyével. Mária Terézia 1761-ben

Czigány leány

sem ez, sem a jellemző lakási sajátosságok, stb. nem engedtek biztos következtetést vonni czigányaik. A többi sátrakban, odúkbán, stb. tanyázott télen is. A tanköteles gyermekeknek mintegy 70%-a nem járt iskolába, ez a szám a Duna-Tisza közén 51-re csökkent, de a Tisza bal partján 82-re emelkedett. Olvasni és írni tudott az összes 6 éven felüli czigány népnek 6,5 százaléka.

– folytatjuk –

DROGMEGELŐZÉS

„Nem a világi jókat megtagadni,
de józan ésszel vele élni tudni,
a bölcsességnek titka és jele.”

(Berzsenyi Dániel)

**Tapasztalatok szerint a legtöbb
gyermek nem kerül tartós kapcsolatba
a drogokkal,**

**de sajnos nem elkerülhetetlen,
hogy ez minden esetben így legyen.**

**A mai fiatalok korábban és
könnyebben jutnak élvezeti cikkek
közelébe, mint 20 vagy 30 évvel
ezelőtt.**

**Újabb szerek jelentek meg,
a normák, az értékek is megváltoztak.**

**A fiatalok számára szükségessé
és lehetővé vált, hogy nyitottabbak
és egyben óvatosabbak is legyenek,
mert választási lehetőség
előtt állnak. Ezen alternatívák egyike,**

**hogy kipróbálják-e és ha igen,
hogyan az élvezeti cikkeket.**

**Ha a válasz igen,
a szülők igen nehéz helyzetben
érezhetik magukat.**

**Hogyan segíthet egy szülő
a gyermekének?**

**Három alapvető kérdést kell
megválaszolni a szülőnek:**

1. Hogyan tudnak a családban felkészülni az élvezeti cikkekkel való találkozásra?

2. Mi tud tenni Ön, ha gyermeke ezekkel kísérletezik?

3. Hogyan tudhatja meg, hogy gyermeke veszélyes mértékben használja-e ezeket a szereket, és mit tud ekkor Ön tenni?

A továbbiakban megkísérelünk választ adni a fenti kérdésekre, de felhívjuk a figyelmét, hogy ez csak apró segítség. Nincs kész, előreagyártott sikermódszer ezen kérdések megoldására. Egyetlen szülő sem tarthatja a helyzet minden szálát egy kézben, így garancia sincs arra, hogy ne merülhessenek fel újabb problémák.

Megoldási lehetőségek

A kísérletezési időszak előtti tennivalók

Ne kerülje ki a témát!

Egy beszélgetés az élvezeti cikkekről sokkal nehezebb akkor, amikor a fiatal már

a kísérletezési időszakban van. A kísérletezési időszak megkezdése előtt a gyermek előítéletektől mentes saját véleményt tud kialakítani magának.

Nem egy egyszerűen megválaszolható kérdés, hogy a különböző élvezeti cikkekkel való rövid- illetve hosszú távú érintkezés egészen pontosan milyen hatással és következményekkel jár.

**Tárjon fel mindent gyermeke előtt,
amit ő tudni akar!**

Nagyon jó módszer, ha azt javasolja gyermekének, hogy együtt eredjenek az információk nyomába.

Az élvezeti cikkekről való beszélgetés alkalmával szerencsés, ha a személyes példaként maradunk. Meséljük el, mi milyen kapcsolatban vagyunk ezzel a szerekkel, és azt is, milyen előnyeit és hátrányait ismerjük, tapasztaltuk meg magukon.

A függőség vagy a toxikománia (kábitószerrel iránti kóros vágy) fogalmát úgy lehet a legjobban megvilágosítani, ha valami olyasmivel hozzuk összefüggésbe, amit gyermekünk nagyon szeret. Például TV nézés, számítógépes játékoktól való függőség.

Mutasson jó példát!

Mutasson Ön is jó példát, ami az alkohol, cigaretta- és gyógyszerfogyasztást illeti! Ez többet jelent a gyerekeknek, mint akármilyen információ vagy vélemény. Szülőként ugyanis Önnek egy nem éppen alábecsülendő példaértéke van. Ez persze vonatkozik úgy a jó, mint a rossz példákra is. Nagyon találó a mondás, hogy aki "vizet prédikál és bort iszik", az nem túl hiteles szónok. Mert például, ha Ön az egyik cigarettáról percenként gyújt a másikra, hiába próbálja meg lebeszélni gyermekét a dohányzásról. Ha Ön az alkoholt mérsékelten tudja élvezni, ez is példaképpen tud gyermekére hatni.

Persze előfordulhat, hogy Ön valamelyik élvezeti cikkből túl sokat fogyaszt, de a szülő is ember. Mi se viselkedünk mindig a legegyszerűbben. Az a legfontosabb, hogy nyíltan és őszintén beszéljen ezekről a dolgokról, mert a fiatal ezt mindenképpen értékelni fogja.

**Erősítse meg a gyermek önbizalmát és
önállóságát!**

Értelmes, korának megfelelő utasításokat, feladatokat adjon gyermekének! Például legyen bizonyos életkorban felelős a kutyájáért vagy valamilyen háztartási

munkáért! Támogassa gyermekét, és el ne felejtse megdicsélni, mert a dicséret az önbizalmat erősíti! Ez fogja a fiatalnak igazán megmutatni, hogy mire képes. Az önbecsüléssel, önismerettel és felelősségérzettel rendelkező gyermek erősebb lábakon áll, mivel kevésbé fogja függőségben érezni magát a többiektől.

**Tanítsa meg gyermekének, hogy
megfelelő módon nemet is lehet
mondani, akár Önnek is!**

Amikor - úgy 12 éves életkortól - a gyermek elérkezik abba a korba, amikor egyre jobban elszakad Öntől, merje nyugodt szívvel tágabbra engedni a gyeplőt, mert a fiatal ekkor már tud felelősségteljesen saját döntéseket hozni. Az az esély, hogy a gyermek kritika nélkül fogja más véleményét követni, kicsi. És ez a tény érvényes a csoport nyomásának hatására is. Éppen az élvezeti cikkek fogyasztásánál lesz ennek a típusú nevelésnek különösen nagy jelentősége.

A felnőtté válás és az elszakadás párhuzamosan halad a "lázáddal". A lázadás a társadalom, az iskolai tanárok, de bizony a szülők ellen is szól. Minél elutasítóbbak az említett csoportok, annál lázadóbb lesz a gyermek. Ez hozzátartozik a fejlődéshez. A fiatal ilyenkor próbálgatja saját magát, bontogatja szárnyait. Ez ahhoz kell, hogy később saját lábán is meg tudjon állni.

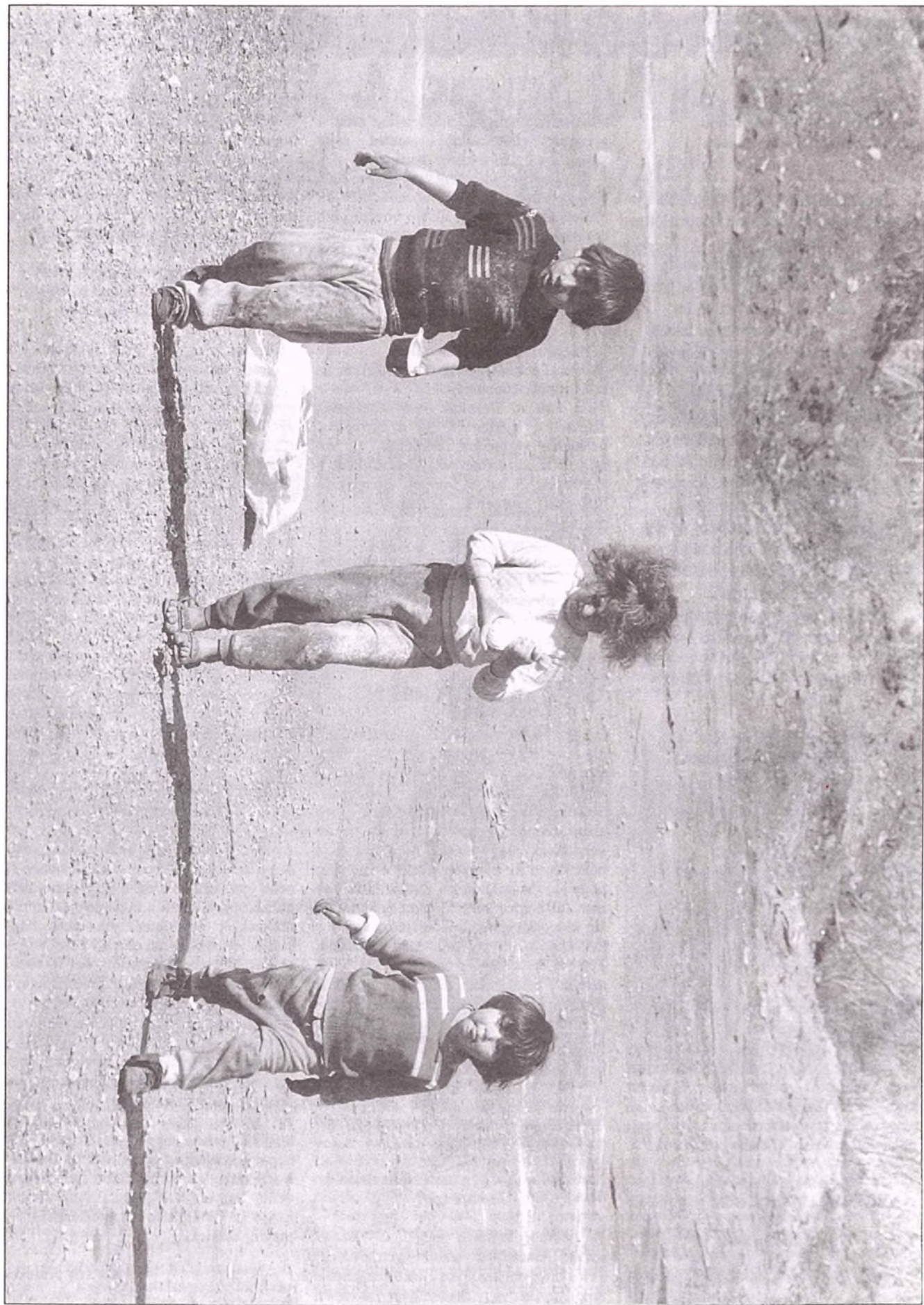
**Tanítsa meg gyermekének, hogy viselje
el a kudarcokat!**

Azok a fiatalok, akik nem tanulták meg, hogy az életnek bizony vannak nehéz és néha igazságtalan oldalai is, gyakran nem tudnak mit kezdeni a kudarcokkal. Éppen ezeknek a fiataloknak jelentenek nagy kockázatot az élvezeti cikkek. Távol tartják magukat a problémáktól és igencsak vonzódnak a boldogság ígérteit nyújtó szerekhez. Így persze a túlzott fogyasztás is bekövetkezhet, majd fellép a függőség. Ez majd összefügg a gyermek fejlődésével is, hiszen ők gyakran többet szeretnének megszerezni, mint amire képesek, és utána dühösek, ha nem sikerült.

A düh persze fontos állomás a továbblépésben. Éppen ezért javasoljuk, hogy ne védje meg gyermekét mindenáron a kiábrándulásoktól! Inkább tanítsa meg neki, hogyan tud megküzdzeni velük! Legjobb, ha a háttérben, támaszként Ön mindig elérhető.

**Kökény Kálmán
bűnmegelőzési előadó**

És akinek nincs magántulajdona?

Még ha óvatosan írjuk is le, bárki érzékelheti a rendszerváltozás csaknem tíz esztendejének áldásait és átkait. Ki-ki a maga módján. Másként azok, akik az anyagi gyarapodás és függetlenség előnyeit nap mint nap átélnek, s megint másként azok, akik az ínség körülményei között élnek. *A szabállyá emelt egyéni önzés könnyörtelenné formálta a köznap viszonyokat, s lassanként csak annak van értelme, amely hasznot hoz. Ezért sem csodálkozhatunk azon, hogy a társadalom kasztosodik.* Mint ahogyan azon sem ütközhetünk meg, hogy az erkölcsi mércék folyton átalakulnak. Meggyőző példa lehet erre az úgynevezett önkényes lakásfoglalók esete is. Mert miközben igaz az, hogy bárki magántulajdonát önkényesen elfoglalni nem csupán erkölcsi vétés, hanem bizonyos értelemben bűncselekmény is, arról sem feledkezhetünk el, hogy e kényszerű lépés mögött milyen kiváltó okok rejlenek.

Az emberibb túlélésre tett kísérlet

Ha ugyanis valaki hajléktalanná válik, abban számos tényező játszik szerepet. A dologtalan, parazita életviteltől kezdődően a családi kapcsolatok széthullásáig, melyben az adott személy felelőssége, illetve felelőtlensége mindig megállapítható. Ám azt azért mégsem mondhatjuk, hogy pusztán az utcára kerültek lennének felelősek mindenért. Aki nyomorba süllyed, annak életútjában a rendszeres jövedelem hiánya közvetlenül is előidéző tényezőként jelenik meg. S ezzel egyidejűleg a kilátástalanság. Így ha – utolsó kétségbeesett lépésként – bárki beköltözik egy üresen álló

lakásba, úgy is fogható, mint az emberibb túlélésre tett kísérlet. Jóllehet – közkeletűen szólva – a magántulajdon szentsége sérül, de a feltételezett kár vagy haszon mérlegelésétől semmiképpen sem tekinthetünk el. Kivált nem akkor, ha azt is tudjuk, hogy az üresen álló lakások – akár önkormányzati tulajdonban vannak, akár nem – üzleti tárgyként jelennek meg.

Vagyis kedvező körülmények között értékük folyamatosan növekszik. Miközben az egyik napról a másikra kiköltöztetettek minden reményüket elvesztik. *Valójában a legteljesebb mértékben áldozataivá válnak a magántulajdon és a szabadság sérthetetlenségét valló rendszernek, melyben – sokszor üres szólamként – a család egységénél alig van valami fontosabb.* S éppen ebben rejlik a képmutatás. Mert ugyan a magántulajdon törvényes rendjét valóban nem lehet néhány ezer önkényes lakásfoglaló miatt átformálni, de a lehetséges megoldási módok minden bizonnyal szélesebbek az azonnali vagy késeltetett kilakoltatásnál. Annál is inkább, mivel több százezer állampolgárt fenyeget az a veszély, hogy a lakással kapcsolatos tartozásai okán bármikor az utcára kerülhet. *Ha már a munkahelyét elvesztette, legalább fedél nélkül nem szeretne maradni.* S ez az igény a XXI. század küszöbén a legminimálisabb. Olyannyira feladhatatlan, hogy enélkül a legcsekélyebb társadalmi igazságságról sem érdemes beszélni. S különösen nem akkor, amikor az állampolgári csüggedés és reménytelenség egyre mélyül.

Legalább lakni valahol

Mert hiszen egyetlen embert sem vigasztalhat önmagában az

európai felzárkózás közelségével kapcsolatos játék, ha közben azt látja, mekkora különbség van közte és egy nyugat-európai polgár között. Miként az sem tűnik számára túlságosan reménykeltőnek, hogy ugyan a makrogazdaság mutatói egyre kedvezőbbek, de ennek áldásait nem vagy alig érzékeli. *A jól hangzó ígéretekben egy ideig könnyű hinni, a kiábrándultság viszont csak úgy kerülhető el, ha kézzelfogható eredmények születnek.* Akár abban az értelemben is, hogy a jól működő magántulajdon nem csak egy szűk réteg számára hoz állandó hasznót. Ám a mindennapi valóság éppen ezt mutatja. A fogyasztói társadalom minden kelleke és jegye a felülvilágban összpontosul. Miközben a társadalom csaknem kétharmada tehetetlenül áll azzal az egyre erősebb sürgetéssel szemben, hogy létviszonyaiban polgárosodjon. Csakhogy ehhez számos feltételre lenne szükség. Mindenekelőtt anyagi biztonságra és kikezdetetlen jövőképre.

Míg a társadalom aljára szorultak reményt sem látnak arra, hogy valaha is felkapaszkodjanak, s napról-napra azzal vannak elfoglalva, hogyan kerüljék el a teljes nélkülözést, addig mindig fennáll annak a veszélye, hogy a magántulajdon bővületében élők a gyűlölet alanyai, illetve tárgyai lesznek. Mindez pedig csak akkor haladható meg, ha a társadalmi szolidaritás intézményrendszere kiépül. S ennek első lépése, hogy az állampolgárok legalább lakni tudjanak valahol. Ha ugyanis a szociális jólét joga mindenkit megillet, az előbbi igény aligha lehet megalapozatlan.

Dr. Kerékgyártó T. István

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány nyílt, egyéni pályázatot hirdet a 2000. évi Kisebbségek Napja alkalmából tervezett fotókiállítás alkotásainak elkészítésére.

A kiállítás címe:

Kisebbségek Magyarországon a XX. század utolsó évtizedében.

A pályázat célja:

Fotókiállítás, amelynek képei a kisebbségi törvényben felsorolt tizenhárom magyarországi nemzeti/etnikai kisebbség életét, kultúráját, történetét a címbe jelzett időszakra érvényesen mutatják be.

A cél megvalósításához magánszemélyek kizárólag saját készítésű és tulajdonú 18x24 cm-es fekete fehér vagy színes pozitív fotóit 1 példányban várjuk. Egy pályázó legfeljebb 12

képpel pályázhat, amelyekből válogatás eredményként 120 képet állítunk ki.

A pályamunkákat – **adatlappal együtt – 2000. szeptember 1-jéig** kérjük postán, ajánlott küldeményként. A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány címére küldeni (1387 Budapest, 62. Pf. 25) vagy személyesen a székhelyén (Budapest, V. ker. Akadémia u. 3. II/240. 9.00-16.00 óra között) átadni.

Az adatlappal beszerezhető személyesen munkaidőben a közalapítvány székhelyén (Budapest, V. ker. Akadémia u. 3. II/240.), postai úton – felbélyegzett válaszboríték ellenében (1387

Budapest, 62. Pf. 25.), illetve Internet elérhetőségekről letölthető: www.romapage.c3.hu és a w3.datanet.hu/mnckk.

A kiállítás 2000. december 10-20 között a Pesti Vigadó előcsarnokában lesz. A legkiválóbb pályamunkák díjakat kapnak.

FONTOS!

A pályázat benyújtásával a pályázó tudomásul veszi, hogy a pályázat kiírója az alkotást a pályázati felhívásban jelzett időpontban és helyszínen az alkotó nevének feltüntetésével kiállíthatja. Képeket nem küldünk vissza.

Az Igazságügyi Miniszter megbízásából a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány pályázatot hirdet érettségi vizsgával záruló középiskolai tanulmányokat folytató, nappali tagozaton tanuló cigány diákok részére az alábbi ösztöndíjakra:

1. „Czinka Panna Ösztöndíj” – 4,0 tanulmányi átlag felett.

2. „Tanulást Támogató Ösztöndíj”

– 3,0 tanulmányi átlagtól

– 3,99 tanulmányi átlagig.

Az ösztöndíj-támogatás célja:

Hozzájárulni a cigány tanulók középiskolai tanulmányainak sikeres befejezéséhez, és elősegíteni továbbtanulási esélyeiket.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

- a kitöltött adatlapot,
- az 1999/2000-es tanév végén kapott bizonyítvány fénymásolatát, amelyet az iskolai tintás aláírással és bélyegzővel hitelesít (az aláírás és a bélyegző nem lehet fénymásolat),
- eredeti iskolalátogatási igazolást (1 osztályba lépők esetén elfogadjuk a középiskola értesítését a felvételtől).

Az ösztöndíj-támogatás havi összege:

1. „Czinka Panna Ösztöndíj” esetén tíz hónapon keresztül havi: 7.000 Ft.

2. „Tanulást Támogató Ösztöndíj” esetén

tíz hónapon keresztül havi: 5.000 Ft.

A pályázat benyújtási határideje: 2000. július 15.

A pályázat elbírálási határideje: 2000. augusztus 31.

E határidőig a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány Kuratóriuma elkészíti javaslatát az Igazságügyi Miniszter részére, aki ezt követően dönt, és intézkedik a sikeres pályázók részére az ösztöndíj folyósítása iránt.

Figyelem!

A benyújtási határidőn túl érkezett pályázattal a Kuratórium nem foglalkozik, azt érvénytelennek tekinti. Az ösztöndíjat elnyert tanulók részére a támogatást tanulmányi félévenként egy összegben

folyósítja az Igazságügyi Minisztérium. A második félévre csak annak a tanulónak küldi azonban az ösztöndíjat, aki a sikeresen befejezett félévről szóló bizonyítvány hiteles fénymásolatát a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány irodájának megküldi, és tanulmányi eredménye is megfelel a kiírásban közölt feltételeknek.

Kérünk ezért minden pályázót, hogy a félév befejezésekor ezt a dokumentumot külön felszólítás nélkül március 1-jéig küldje el, mert ennek hiányában illetve késedelmes megküldése esetén a támogatást nem tudja folyósítani a Minisztérium.

Pályázati adatlappal beszerezhető:

Magyarországi Cigányokért Közalapítvány irodájában (1021 Budapest, Budakeszi út 55/d, P/5. épület V/2., Telefon/fax: 394-2647, 394-1852.) személyesen, illetve felbélyegzett válaszboríték ellenében kérésére azt az iroda postán elküldi a pályázónak.

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány a 2000/2001-es tanévre az általános iskolák 5., 6., 7. és 8. osztályos és a 6 évfolyamos gimnáziumok 1., 2. osztályos cigány tanulói számára, valamint a 8 osztályos gimnáziumok 1., 2., 3. és 4. osztályos cigány tanulói számára pályázatot hirdet az alábbi ösztöndíjakra:

1. „Czinka Panna Ösztöndíj” – 4,5-es tanulmányi átlag felett.

2. „Tanulást Támogató Ösztöndíj” – 3,5-es tanulmányi átlagtól 4,49-es tanulmányi átlagig.

Az ösztöndíj-támogatás célja:

Hozzájárulni a cigány tanulók általános iskolai tanulmányainak sikeres befejezéséhez, és elősegíteni továbbtanulási esélyeiket.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

- a kitöltött adatlapot,
  - az 1999/2000-es tanév végén kapott bizonyítvány fénymásolatát, amelyet az iskolai tintás aláírással és bélyegzővel hitelesít (az aláírás és a bélyegző nem lehet fénymásolat),
  - eredeti iskolalátogatási igazolást,
- Az ösztöndíj-támogatás havi összege:

1. „Czinka Panna Ösztöndíj” esetén

tíz hónapon keresztül havi: 6.000 Ft

2. „Tanulást Támogató Ösztöndíj” esetén

a) 3,5-3,99 tanulmányi átlagig tíz hónapon keresztül havi: 3000 Ft,

b) 4-4,49 tanulmányi átlagig tíz hónapon keresztül havi: 4000 Ft.

A pályázatok benyújtási határideje:

2000. július 15.

A pályázatok elbírálási határideje:

2000. augusztus 31.

Figyelem!

A benyújtási határidőn túl érkezett pályázattal a Kuratórium nem foglalkozik, azt érvénytelennek tekinti. Az ösztöndíjat elnyert tanulók részére a támogatást tanulmányi félévenként egy összegben folyósítja az Igazságügyi Minisztérium. A második félévre csak annak a tanulónak küldi azonban az

ösztöndíjat, aki a sikeresen befejezett félévről szóló bizonyítvány hiteles fénymásolatát a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány irodájának megküldi, és tanulmányi eredménye is megfelel a kiírásban közölt feltételeknek.

Kérünk ezért minden pályázót, hogy a félév befejezésekor ezt a dokumentumot külön felszólítás nélkül március 1-jéig küldje el, mert ennek hiányában illetve késedelmes megküldése esetén a támogatást nem tudja folyósítani a Minisztérium.

Pályázati adatlappal beszerezhető:

Magyarországi Cigányokért Közalapítvány irodájában (1021 Budapest, Budakeszi út 55/d, P/5. épület V/2., Telefon/fax: 394-2647, 394-1852.) személyesen, illetve felbélyegzett válaszboríték ellenében kérésére azt az iroda postán elküldi a pályázónak.

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány a 2000/2001-es tanévi tanulmányi ösztöndíj-pályázati felhívása Középfokú oktatási intézmények Nemzetiségi tanulói számára

A MNEK Közalapítvány kuratóriuma tanulmányi ösztöndíj-pályázatot hirdet magyar állampolgárságú, Nemzeti kisebbséghez tartozó tanulók számára, akik az 2000/2001-es tanévben:

- Gimnázium utolsó négy évfolyamának vagy
- Szakközépiskola tanulói.

Figyelem!

Csak az a tanuló pályázhat, akinek

- a tanulmányi átlaga legalább 4,00
- iskolarendszerű, nemzetiségi oktatási programot megvalósító oktatásban vesz részt,
- azok a tanulók, akiknek nincs kisebbségükkel azonos, iskolarendszerű, nemzetiségi oktatási program alapján oktatott iskolájuk (örmény, ruszin, lengyel, ukrán és görög), csak abban az esetben pályázhatnak, ha saját anyanyelvűből legalább alapfokú (írásbeli vagy szóbeli, vagy mindkét változatot magában foglaló „C” típusú) nyelvvizsgával rendelkeznek, ennek hiányában, ha a nemzetiségükkel azonos országos önkormányzat oktatási bizottsága az anyanyelv tudásukat véleményezi.

Az ösztöndíj havi összege: 5000,- Ft.

A pályázatok beadásának határideje:

2000. július 14-e.

A postai úton legkésőbb 2000. július 14-én 24.00 óráig feladott, személyes benyújtás esetén legkésőbb 2000. augusztus 11-én 14.00 óráig behozott pályázatokat fogadjuk el. A pályázati adatlap és annak kitöltéséhez szükséges pályázati felhívás beszerezhető a MNEKK Közalapítvány irodájában (Budapest, V. ker., Akadémia út 3. II/240.), vagy postai úton a pályázó nevére megcímezett, felbélyegzett választóríték ellenében (1387 Budapest 62., Pf. 25.), illetve lehívható az alábbi internet címen: <http://www.romapage.c3.hu>, w3.datanet.hu/mnek. A hiányos, aláírás nélküli vagy elcsúszott pályázatok érvénytelenek, azokat a döntést követő 3. hónap után megsemmisítjük.

A pályázatok elbírálásának ideje: 2000. szeptember 28. (A kuratórium az elbírálás időpontjának változtatási jogát fenntartja.) Az eredményről minden pályázót írásban értesítünk. A kuratórium döntése ellen fellebbezésre nincs lehetőség!

Csatolandó!

- kitöltött adatlap,
- önéletrajz magyarul és kisebbségi anyanyelven (a pályázó az önéletrajzban térjen ki iskolai

munkájára, tanulmányi versenyeken elért eredményeire, távlati céljaira, ambícióira és adjon számot, valamely kisebbségi közösségben végzett tevékenységéről),

- a legutolsó befejezett tanév végi bizonyítvány fénymásolata (akik a 2000/2001-es tanévben kezdik meg középfokú tanulmányaikat, a 8. osztályos év végi iskolai bizonyítvány fénymásolatát),
- kisebbségi önkormányzat, bejegyzett kisebbségi szervezet, egyesület írásbeli ajánlása, (több ajánló esetén az egyik, kötelezően valamely kisebbségi önkormányzat, bejegyzett kisebbségi szervezet, egyesület legyen! Az ajánlat a pályázó kisebbségi aktivitására utaljon!)
- alapfokú nyelvvizsga bizonyítvány vagy az illetékes Országos Önkormányzat oktatási bizottsága által kiállított, anyanyelvtudásról szóló vélemény,
- 100,- Ft-os postai bélyeg.

A pályázatokat 1 példányban kérjük benyújtani az alábbi címre: levélcím: MNEK Közalapítvány 1387 Budapest 62., Pf. 25. Személyes beadás esetén: Budapest, V. ker., Akadémia u. 3. II/240.

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány 2000/2001-es tanévi tanulmányi ösztöndíj-pályázati felhívása „Középfokú” oktatási intézmények Cigány/Roma tanulói számára

A MNEK Közalapítvány kuratóriuma tanulmányi ösztöndíj-pályázatot hirdet magyar állampolgárságú, cigány (roma) kisebbséghez tartozó tanulók számára, akik a 2000/2001-es tanévben

- Gimnázium vagy Szakközépiskola utolsó négy évfolyamának esti vagy levelezői oktatási formájában tanuló diákok,
- szakmunkásképző iskola,
- szakiskola tanulói, illetve
- technikus képzésben vagy
- iskolarendszeren belül, felsőfokú szakképzést nyújtó képzésben vesznek részt.

Figyelem!

Csak az a tanuló pályázhat, akinek a

- tanulmányi átlaga legalább 3,0 és elégtelen osztályzat nélkül zárta az előző tanévet! (Az átlag kiszámítását lásd az adatlapon!)

Az ösztöndíj havi összege: 5.000,- Ft.

A pályázatok beadásának határideje:

2000. július 14-e.

A postai úton legkésőbb 2000. július 14-én, 24.00 óráig feladott, személyes benyújtás esetén legkésőbb 2000. augusztus 11-én 14.00 óráig behozott pályázatokat fogadjuk el.

A pályázati adatlap és annak kitöltéséhez szükséges pályázati felhívás beszerezhető a MNEK Közalapítvány irodájában (Budapest, V. ker., Akadémia u. 3. II/240.), vagy postai úton a pályázó nevére megcímezett, felbélyegzett választóríték ellenében (1387 Budapest 62., Pf. 25.), illetve lehívható az alábbi internet címen: <http://www.romapage.c3.hu>, w3.datanet.hu/mnek. A hiányos, aláírás nélküli vagy elcsúszott pályázatok érvénytelenek, azokat a döntést követő 3. hónap után megsemmisítjük.

A pályázatok elbírálásának határideje: 2000. szeptember 28-a. (A kuratórium az elbírálás időpontjának változtatási jogát fenntartja.) Az eredményről minden pályázót írásban értesítünk. A kuratórium döntése ellen fellebbezésre nincs lehetőség!

Csatolandó:

- kitöltött adatlap,
- önéletrajz (a pályázó az önéletrajzban térjen ki iskolai munkájára, tanulmányi versenyeken elért eredményeire, távlati céljaira, ambícióira és adjon számot, valamely kisebbségi közösségben végzett tevékenységéről),
- a legutolsó befejezett tanév végi bizonyítvány fénymásolata (akik a 2000/2001-es tanévben kezdik meg középfokú tanulmányaikat, a 8. osztályos év végi iskolai bizonyítvány fénymásolatát, akik technikusok képzésben vesznek részt, azok a legmagasabb iskolai végzettségről szóló bizonyítvány fénymásolatot),
- kisebbségi önkormányzat, bejegyzett kisebbségi szervezet, egyesület írásbeli ajánlása, (több ajánló esetén az egyik, kötelezően valamely kisebbségi önkormányzat, bejegyzett kisebbségi szervezet, egyesület legyen! Az ajánlat a pályázó kisebbségi aktivitására utaljon!)
- 100,- Ft-os postai bélyeg.

A pályázatokat 1 példányban kérjük benyújtani az alábbi címre: levélcím: MNEK Közalapítvány 1387 Budapest 62., Pf. 25. Személyes beadás esetén: Budapest, V. ker., Akadémia u. 3. II/240.

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány a 2000/2001-es tanévi tanulmányi ösztöndíj-pályázati felhívása Felsőfokú oktatási intézmény Cigány/Roma hallgatói számára

A MNEK Közalapítvány kuratóriuma tanulmányi ösztöndíj-pályázatot hirdet magyar állampolgárságú, cigány (roma) kisebbséghez tartozó tanulók számára, akik a 2000/2001-es tanévben:

- Főiskolán vagy egyetemen az első diploma megszerzéséért tanulnak esti, levelező vagy távoktatási formában,
- illetve azok a másod- vagy további diploma megszerzéséért tanulók, akik nappali, esti, levelező vagy távoktatási formában valamely főiskola vagy egyetem hallgatói.

Az ösztöndíj havi összege: 10.000,- Ft.

A pályázatok beadásának határideje:

2000. szeptember 29-e.

A postai úton legkésőbb 2000. szeptember 29-én 24.00 óráig feladott, személyes benyújtás esetén legkésőbb szeptember 29-én 14.00 óráig behozott pályázatokat fogadjuk el.

A pályázati adatlap és annak kitöltéséhez szükséges pályázati felhívás beszerezhető a MNEK Közalapítvány irodájában (Budapest, V. ker., Akadémia u. 3. II/240.), vagy postai úton a pályázó nevére megcímezett, felbélyegzett választóríték ellenében

(1387 Budapest 62. Pf.25.), illetve lehívható az alábbi internet címen: <http://www.romapage.c3.hu>, w3.datanet.hu/mnek.

Azok a pályázók, akik aláírás nélküli vagy elcsúszott pályázatok érvénytelenek, azokat a döntést követő 3 hónap múlva megsemmisítjük.

A pályázatok elbírálásának ideje: 2000. október 26-a. (A kuratórium az elbírálás időpontjának változtatási jogát fenntartja.) Az eredményről minden pályázót írásban értesítünk.

Csatolandó:

- kitöltött adatlap,
- önéletrajz (a pályázó az önéletrajzban térjen ki tanulmányi munkájára, tanulmányi versenyeken elért eredményeire, távlati céljaira, ambícióira és adjon számot valamely kisebbségi közösségben végzett tevékenységéről),
- a legutolsó befejezett tanév végi index fénymásolata (a KREDIT pontokat, illetve azon hallgatóknak, akik külföldön tanulnak, az indexben szereplő eredményeket a helyi szabályozásnak megfelelően az 5 fokozatú értékelésre kérjük átszámítani),

- akik a 2000/2001-es tanévben kezdik meg felsőfokú tanulmányaikat, az érettségi bizonyítvány és a felvételtől szóló értesítés fénymásolata,
- kisebbségi önkormányzat, bejegyzett kisebbségi szervezet, egyesület írásbeli ajánlása. (Több ajánló esetén az egyik, kötelezően valamely kisebbségi önkormányzat, bejegyzett kisebbségi szervezet, egyesület legyen! Az ajánlat a pályázó kisebbségi aktivitására utaljon! A pályázat elbírálásánál a kuratórium döntését segítheti a hallgató tanárának ajánlása is!)
- másod- vagy további diplomás tanulmányok elkezdése esetén az első /előző diplomák/ diploma fénymásolata,
- 100,- Ft-os postai bélyeg.

A pályázatokat 1 példányban kérjük benyújtani az alábbi címre: levélcím: MNEK Közalapítvány 1387 Budapest 62. Pf.25. Személyes beadás esetén: Budapest, V. ker. Akadémia u. 3. II/240.

Csudatarisznya (2. rész)

Hát, lett is olyan teríték, amelyet még a király sem látott addig. Termett ott mindenféle finom pecsenye, díszes tálakon, leöntve valami fősleges finom lével. Hasonlót még a király szakácsa sem tudott volna kiokoskodni. Hurka, de még gyémánttal töltött pulyka is volt. A sok innivalót és süteményeket föl sem sorolom, mert a végén valaki megkívánja. Álmélkodott is a király, a csodálkozástól úgy csóválta a fejét, hogy majdnem leesett róla a korona.

– Add nekem ezt a tarisznyát, én meg cserébe küldök neked, mondjuk... tíz szekér füstölt disznóhúst... minden nap egy ökröt... sőt... lisztet... mindent, ami a konyhára kell. Be is hordatom neked, csak győzzön sütni-főzni a feleséged... No, és ráadásul fölruházom a gyerekeidet, mert tudom én jól, hogy hiába van enni-, innivaló, ha meztelenül és meztláb szaladgál a sok rajkó.

No, ez végül is meggyőzte a szegény cigányt. Odaadta a tarisznyát a királynak. A király megtartotta szavát. Először is ruhát, cipőt küldött minden rajkónak, aztán az élelmet kezdték hordani a királyi szekerek. A cigány boldog volt, mert igaz, hogy meg kellett válni a tarisznyától, de nem szenvedtek szükségét semmiben.

A király is örült, és nagyon büszke volt, mert csudatarisznyája egyedül neki volt a nagyvilágban. Még a szakácsát is elcsapta, mert nem akadt több munkája a palotában. Nagy dárídók kezdődtek a királyi kastélyban. Mindenki torkig ette, itta magát. A király, hogy mutassa jószívűségét, elhívta a szegény cigányt a kastélyba fűteni. Persze a fizetsége csak annyi volt, hogy adtak neki néha a tarisznya finomságaiból.

Mert, hogy szavamat ne felejtsem, egy-két nap elteltével kezdtek elmaradozni a királyi szekerek. Addig

addig, hogy végül nem is jöttek többé. Nem küldött öfelsége több élelmet és ruhát sem. Később meg már fűteni sem hívták a szegény cigányt. De hiába akart panaszra menni, az örök még a kapun se engedték be.

Mérges lett a cigány. Fejszóját a vállára tette, és elindult ismét az Istenhez. Mert kiokoskodta ő azt már, hogy az öregember csak a jó Isten lehetett, azért akart rajta segíteni. Meg is találta. Elpanaszolta a baját, hogy hogyan csapta be királyi komája. Kicsalta tőle a csudatarisznyát, és most már nem állja a szavát, ezért megint csaknem éhen halnak a gyerekei.

– Sose búsulj! – mondta az Isten. – Itt van egy másik tarisznya. Ez ugyanúgy megteszi, mint az első. Biztatni is úgy kell, mint a régit.

Megköszönte a szegény cigány az ajándékot, és elindult hazafelé. Mikor a kúthoz ért, elkezdett korogni a gyomra. Gondolta leül, kipróbálja a tarisznyát.

– Uccu, édes tarisznyám, add ki a magadét! – mormolta a varázsszavakat.

Akkor annyi bot ugrott ki a tarisznyából, mint égen a csillag, és mind a szegény cigányt ütötte-verte. Jajgatott is az kínjában. Előbb táncolt, kapkodta a lábait, majd elterült, de a botok csak nem hagyták abba. Végre eszébe jutott, hogy hogyan szabadulhat.

– Uzsgyi, vissza a tarisznyába! – nyöszörögte.

A botok azonnal visszamentek. Így aztán megmenekült szegény feje, de alig tudott hazavánszorogni. Otthon aztán azt gondolta:

– No, most kipróbálom a dolgot a családon.

A botok a rajkókat is alaposan elverték. Menekültek volna szegények a verés elől mindenfelé, de nem

lehetett. A cigány végül visszaparancsolta a botokat a helyükre. Akkor vállára vette a tarisznyát, és indult a feleségével a királyi palota felé, ahol most is nagy mulatságra készültek. A sok vendég érkezése, fogadása közben észre sem vették a kapuőrök, amikor besettenkedtek. A cigány rögtön rátalált a régi tarisznyára. Gyorsan kicserélte az újjal. A régi tarisznyát odaadta a feleségének, hogy vigye haza, ő meg kiment az udvarra, s az ablakból leste, hogy mi fog történni.

Szólt a muzsika. Gyülekeztek a királyok, hercegek, grófok, bárók. Mikor már minden vendég megérkezett, a király intett a zenészeknek, hogy hagyják abba a muzsikálást, mert szólni akar. Akkor a vendégek füle hallatára elkiáltotta magát:

– Uccu, édes tarisznyám, add ki a magadét!

Hát, az ki is adta. Lett olyan, de olyan haddelhadd, amilyenről még az öregapám sem hallott. Hogy hány bot ugrott ki a tarisznyából, azt senki nem ért rá megszámolni. A botok kékre-zöldre verték a vendégeket. Azok persze ész nélkül menekültek, aki nem tudott az ajtón kiszaladni, az az ablakon ugrott ki. Amikor már egyedül maradt a király, belépett a terembe a szegény cigány is. Már éppen a királyt kezdték volna verni a botok, amikor visszaparancsolta őket a tarisznyába. Mégiscsak a komája volt a király, még ha nem is tartotta meg az adott szavát.

A királyhoz azóta sem megy senki vendégségbe, félnek a veréstől, de a király sem hív azóta vendéget nagy-nagy szégyenében.

A szegény cigányék pedig a csudatarisznyákkal még ma is élnek, ha meg nem haltak.

Makula Livia, Szarvas, 1956.

Sáfár Sándor gyűjtése.

F E J T Ö R Ö K

Kedves Gyerekek!

Nemsokára ismét vége a hosszú tanévnek és élvezhetitek a nyári szünidő sok-sok elmenyét. Táborozhattok, szüleitekkel kirándulhattok, a strandok hűs vizében lubickolhattok.

A bizonyítványosztás reméljük mindenkinek örömet fog szerezni, de akinek mégsem sajnos készülhet a pótvizsgára.

Első rejtvényünk is a kirándulással, táborozással kapcsolatos. Az összekevert betűk sorrendbe rakása után Magyarország nevezetes kiránduló és táborhelyeit olvashatjátok el!

OAATBLN

NZAKÁ

ATMAÁRÁHZ

GOBTHROÁY

CRSLBECILÉ

A négyzethálókbán 1-1 gyönyörű nyári virág neve van elrejtve. A helyes megfejtés esetén összeolvashatjátok a virágok nevét, a bal felső sarokból átlósan kiindulva a jobb alsó sarokba.

A két virág nevét kérjük beküldeni!

virágnak van ➡							
konyhai hulladék ➡							
rítka fiúnév ➡							
zajos másképpen ➡							
fehér törzsű fa ➡							
az orvosság íze ➡							

ceruzairást eltüntet ➡							
fán élő, rágcsló állat ➡							
egyik égtájunk ➡							
jármű ➡							
hápogó állat ➡							

Jól figyelj!

A képen két csésze gőzölgő teát láttok. Első látásra egyformák, de ha jól megfigyeled a rajzokat, megtalálod a különbséget!

A rejtvényekhez jó szórakozást kívánunk

Az oldalt összeállította: Bujdosó Jánosné

Berentén is . . .

Berentén megalakult a helyi Lungo Drom szervezet. Az alakuló ülés résztvevőit **Bordás Andrásné**, a Kazincbarcikai Lungo Drom és Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke köszöntötte, külön is **Kallus Lászlóné** polgármestert és a képviselő-testület több tagját. Majd a megalakítandó szervezet céljairól szolt, amelyben fő szerepet kap az érdekképviselés. Ezt követően a tisztségviselők megválasztására került sor. A jelenlévők az új szervezet elnökévé **Gazsó Zsoltot** választották meg egyhangú szavazással. A két alelnök **Prókai János** és **Molnár József** lett. Gazsó Zsolt köszönetet mondott a bizalomért és ígéretet tett arra, hogy a legjobb tudása szerint dolgozik majd a kitűzött célok elérése érdekében.

Regionális konferencia

Két napos regionális konferenciát rendeztek Szerencsen a kisebbségi önkormányzatok és civil szervezetek képviselőinek. A résztvevőket elsőként **Magda Gábor**, a zempléni település polgármestere köszöntötte aki a rendezvény fontosságáról is szolt. A kisebbségek nevében **Aradi Pál** sajnálattal állapította meg, hogy a cigányságot még mindig sok sérelem éri, ezért szükség van a párbeszédre. A két nap során számos előadás, tájékoztató hangzott el, amely a kisebbségi önkormányzatok és civil szervezetek munkájában jól hasznosítható.

FIT Miskolcon

Foglalkoztatási Információs Tanácsadót adtak át Miskolcon a Tudomány és Technika Házában. Célja, hogy segítse a munkanélküliek elhelyezkedését, illetve a munkaerőpiacra kerülő fiatalok pályaválasztását.

km

Gyanús infarktus

Nem biztos, hogy infarktus végzett azzal a szabadegyházi roma emberrel, aki hétfő este egy utcai verekedést követő intézkedés során a rendőrök által ütleget fiát próbálta megvédeni – tudatta a Roma Sajtóközpont szemtanúk állításaira hivatkozva.

Nevük elhallgatását kéri, nem roma szerint a szabadegyházi körzeti megbízott hívására érkező sárosdi rendőrök brutálisan összeverték az incidensben részt vevő egyik család tagjait. A fia segítségére siető – az egyik rendőrt meg is ütő – apán folytatták az ütlegetést, és ő néhány perccel később meghalt. A helyszínre kihívott körzeti orvos úgy tudja, hogy – a sajtóban megjelent hírekkel szemben – a halott férfinak korábban nem volt szív-problémája.

Az elhunyt hozzátartozói a Roma Polgárjogi Alapítványhoz fordultak. Az alapítvány független igazságügyi orvos szakértő bevonását és az eset kivizsgálását kéri.

(Népszabadság)

Ballagás

a pécsi Gandhi Gimnáziumban

Közép-Európa és Magyarország első cigány középiskolájának elsőként végző osztálya szombaton vett búcsút pécsi alma materétől, a Gandhi Gimnáziumtól. A ballagási ünnepségen **Csovcics Erika** igazgató búcsúztatta a hatosztályos gimnázium első végzős évfolyamának tizennyolc diákját. A végzős diákok közül tizenhatan felsőfokú oktatási intézményben szeretnék folytatni tanulmányaikat. A végzősökkel együtt 187 diák tanult ebben a tanévben a gimnáziumban, de a jövőben fokozatosan háromszáz körülire szeretnék bővíteni a létszámot. A tanulók az érettségihez egy közép- és egy alapfokú nyelvvizsgát is teljesítenek, a nemzetiségi tantárgyak között a lovari mellett a beás cigány nyelv is szerepel – jelentette az MTI.

(Népszabadság 2000. május 15.)

Helyreigazítás

Az LD áprilisi számában a vendégünk: Nagy Gusztáv című cikkünkben sajnálatos módon az alábbi mondat tévesen jelent meg: „Eközben – felesége halála miatt – egyedül nevelte két gyermekét.”

Nagy Gusztáv felesége él és reméljük, hogy jó egészségnek örvend. A tévedésért az érintettek elnézését kérjük.

A szerkesztőség

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: .....

Címe: .....

Előfizetési díj
egy évre: 1176 Ft,
fél évre: 588 Ft,
negyedévre: 294 Ft

*A megrendelőlapot és az előfizetési díjat
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:*

**5000 Szolnok,
Aranka utca 3.
Telefon:
(06) 56/372-269**

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

Országos vásárok naptára

2000. június hónapra

Június 1., csütörtök

Celldömölk -ok,
Ónod -oák,
Szeged-
Cserepes sor -ok,
Vésztő -oák,

Június 2., péntek

Gyöngyös -oá,
Gyula -oák,
Hódmező-
vásárhely -oá,
Miskolc -ok,
Pécs -R,

Június 3., szombat

Abony -oá,
Békéscsaba -oák,
Harta -oák,
Kecskemét -ok,
Komló -oák,
Kecskemét -k-jv,
Kompolt -oák,
Magyarnándor -oák,
Marcali -ok,
Miskolc -ok,
Pécs -ok,
Pécs -R,

Június 4., vasárnap

Békéscsaba -av,
Dunaújváros -oák,
Gyoma-
endrőd -av+mgv,
Jászapáti -oák,
Jászárokszállás -av,
Kaba -ÜV,
Kaposvár -ok,
Kaposvár -av,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Kiskunhalas -oák,
Kiskunhalas -kuv,
Kiskunhalas -av,
Lajosmizse -oák,
Miskolc -av,
Nagykörös -av,
Pápa -k-jv,
Pécs -oák,
Pécs -R,
Szeged-
Cserepes sor -k-jv,
Pécs -av,
Szolnok -av,
Tiszakécske -av,
Újszilvás -oák,

Június 5., hétfő

Csongrád -oá,
Putnok -oák,

Június 6., kedd

Bátonyterenye -oák,
Cegléd -oák,

Nagyecsed -oák,
Nagykanizsa -oák,
Pápa -oá,

Június 7., szerda

Kaba -ok,
Miskolc -oák,
Szeghalom -oák,
Tura -oák,

Június 8., csütörtök

Komádi -oá,
Szeged-
Cserepes sor -ok,

Június 9., péntek

Miskolc -ok,
Sásd -oák,

Június 10., szombat

Jászberény -oák,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Kiskundorozsma -ok,
Miskolc -ok,
Ózd -oák,
Pécs -ok,

Június 11., vasárnap

Békéscsaba -av,
Dabas -oák,
Dombóvár -ok,
Fülöpszállás -oák,
Gyomaendrőd -oák,
Hunyadfalva -bv,
Kaposvár -ok,
Kaposvár -av,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Kiskunfélegyháza -oák,
Miskolc -av,
Pécs -oák,
Pécs -av,
Szeged-
Cserepes sor -k-jv,
Szekszárd -oák,
Szentés -oá,
Szolnok -av,
Tompá -ok,
Tompá -av,
Tarnaméra -oák,
Zalaegerszeg -av,

Június 13., kedd

Gönc -oák,
Heves -oák,
Heves -av+mgv,
Zalaegerszeg -oák,

Június 14., szerda

Békéscsaba
14-28-ig

Nemzetközi
Kiállítás és Vásár
Csorna -oák,
Makó -oá,
Mezőcsát -oák,
Miskolc -osk,
Polgár -oák,

Június 15., csütörtök

Szeged-
Cserepes sor -ok,

Június 16., péntek

Miskolc -ok,

Június 17., szombat

Fadd -oák,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Miskolc -ok,
Mohács -oák,
Pécs -ok,
Sárbogárd -oák,

Június 18., vasárnap

Békésszent-
andrás -av,
Böhönye -oák,
Dabas felső -bv,
Dunaföldvár -oák,
Dunaújváros -av,
Fadd -bv,
Izsák -oák,
Jászsós-szent-
györgy -bv,
Jászárokszállás -bv,
Kaposvár -ok,
Kaposvár -av,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Kenderes -oák,
Kiskunfélegyháza -av,
Miskolc -av,
Mórahalom -oák,
Öcsöd -oák,
Pásztó -oák,
Pécs -oák,
Pécs -av,
Szászvár -oák,
Szászvár -av+mgv,
Szeged-
Cserepes sor -k-jv,
Szolnok -av,
Terény -oák,
Tiszakécske -oák,
Tokaj -oák,
Törökszentmiklós -oák,
Vác -oák,

Június 20., kedd

Fertőszent-
miklós -oák,

RÖVIDÍTÉSEK

av. = autóvásár
bv. = búcsúvásár
csv. = cserépvásár
k-jv. = közúti jármű vásár
kuv. = kutya vásár
LNV. = Lovas Napok vására
mgv. = munkagép vásár
nmv. = népművészeti vásár
oá. = országos állatvásár
oák. = országos állat- és kirakó vásár
ok. = országos kirakó vásár
osk. = országos sertés- és kirakó vásár
r. = régiségvásár
bv. = termékbemutató as vásár
üv. = ünnepi vásár

Június 21., szerda

Jánoshalma -oák,
Miskolc -osk,

Június 22., csütörtök

Ózd 22-25-ig
Termékbemutató
és Vásár
Ragály -oák,
Szeged-
Cserepes sor -ok,

Június 23., péntek

Komádi -oák,
Miskolc -ok,
Tata 23-25-ig
Víz-Zene-Virág
fesztivál

Június 24., szombat

Dunapataj -oák,
Jászárokszállás -oák,
Kapunár -oá,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Mágocs -oák,
Mindszent -oák,
Miskolc -ok,
Óriszentpéter -ok,
Pécs -ok,
Szil -bv,

Június 25., vasárnap

Békésszent-
andrás -bv,
Békéscsaba -av,
Csorna -k-jv,
Drávafok -bv,
Dunaújváros -ok,
Heves -bv,
Jászakisér -oák,
Kaposvár -ok,

Kaposvár -av,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Kisújszállás -oák,
Miskolc -av,
Mórahalom -bv,
Nagykátá -oák,
Nagykörös -oák,
Pásztó -av,
Pécs -oák,
Pécs -av,
Pécsvárad -oák,
Ragály -bv,
Szeged-
Cserepes sor -k-jv,
Szekszárd -oák,
Szil -bv,
Szolnok -av,
Terény -nmv,
Óriszentpéter -ok,

Június 26., hétfő

Szécsény -oák,
Tiszacsege -ÜV,

Június 27., kedd

Pincehely -oák,

Június 28., szerda

Miskolc -osk,

Június 29., csütörtök

Szany -ok,
Szeged-
Cserepes sor -ok,

Június 30., péntek

Dévaványa -oá,
Miskolc -ok,
Pécs -R,

A vásárnaptárt
összeállította:
Wilhelm István

„BOHÓC”

Gyöngyösi Alexandra, 9 éves tanuló rajza
Karcag, Zádor úti Általános Iskola, 3. c.

